1882 TIZENHATODIK ÉVFOLYAM. 303. SZÁM. BUDAPEST, CSÜTÖRTÖK, NOVEMBER 2.

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, IV. HIMZŐ-UTCZA 1. SZ.
KÉZIRATOKAT VISSZA NEM KÜLDÜNK.
CSAK BÉRMENTES LEVELEKET FOGADUNK EL.
ELŐFIZETÉSI DIJ:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egy egész évre 20 frt | Egy negyedévre 5 frt
Egy fél évre ... 10 frt | Egy hóra 1 frt 80 kr.
Külföldre: 3 hóra Németországba 8 frt 70 kr.
Franczia-, Olasz-, Orosz-, Török-, Görög-, Spanyolországokba, Svájcz-, Románia és Szerbiáb, valamint amaz országokba, melyek a postaszerződéshez tartoznak, negyedévre 9 frt 20 kr.
Egy szám 6 krajczar.

EGYETÉRTÉS

KIADÓ-HIVATAL:
BUDAPEST, IV. HIMZŐ-UTCZA 1. SZ.
HIRDETÉSEKET ÉS NYILTTÉRBE VALÓ KÖZLEMÉNYEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL.
Hirdetéseket felvesz a külföldön:
Bécsben: Oppelik A., I. Stubenbastei Nr. 2.
Mosse Rudolf, I. Seilerstätte Nr. 2.
Haasenstein és Vogler, I. Wallfischgasse 10.
Daube G. L. és Társa, I. Wollzeile Nr. 12.
Stern Moritz, I. Wollzeile Nr. 22.
Dukes Miksa, I. Riemergasse Nr. 12.
Herndl Alajos, I. Wollzeile Nr. 25.
Frankfurtban a/M.: Daube G. L. és Társa.
Párisban: R. Mosse, 40, r. Notre-Dame-d.-Victs, Agence Havas (place de la Bourse).

Budapest, nov. 1.

A diplomácziai tárgyalásokat jellemző lassusággal folynak Anglia és Francziaország közt az *Egyiptomra* vonatkozó alkudozások. Most végre minden kétséget kizáró határozottsággal jelentik, hogy az angol kormány az egyiptomi pénzügyeket illetőleg megtette Francziaországnak a javaslatot, mely természetesen az eddigi kettős ellenőrzési rendszer eltörlésében s egy e czélra a kedive hozzájárulásával kijelölt brit pénzügyi biztos hivatalkodásában áll. Félhivatalos jelzésekből azt lehet következtetni, hogy ez a javaslat épen nem lepte meg kellemesen a franczia kabinetet, még azzal a hozzátevéssel sem, hogy Francziaország egyiptomi befolyásának biztositásáról más módon fognak gondoskodni, még pedig ugy, hogy Francziaországnak bizonyos korlátolt befolyása legyen az egyiptomi közigazgatásra. Arra — irják jól értesült részről — hogy az egyiptomi kérdést a tuniszi ügygyel hozzák kapcsolatba, a londoni kormány nem is gondol, s a két kérdés ilyetén egybeolvasztását Francziaország is perhorreskálná. Egyebiránt a két kabinet igen békülékeny hangulatot tanusit. Francziaország elismeri, hogy Anglia, miután annyi áldozatot hozott, teljesen jogositva van arra, hogy Egyiptomban az első hegedüt játssza, mig a londoni kabinetnek eszében sincs, hogy Francziaországnak jogos óhajait ellenezze. Alig lehet kétkedni a megegyezés létrejöveteléhen, s Anglia csak ennek elérése után fogja az eredményt a többi hatalmaknak tudtára adni. A *République Francaise* azonban folyvást tüzel Anglia ellen, s legujabban is a londoni kabinet javaslata alkalmából azt mondja, bogy ha Anglia jobb javaslatokkal nem áll elő, Francziaország ismét vissza fog lépni cselekvési szabadságába.

Az *angol alsóház* hétfői ülésében Sir Stafford *Northcote* bejelentette, hogy a csütörtöki ülésben a kormányhoz kérdést fog intézni az iránt, vajjon szándékozik-e *Seymour* és *Wolseley* részére még ezen ülésszakban évi járulék adományozását javaslatba hozni, továbbá, hogy minő hitel és minő tekintély alapján fognak az egyiptomi megszállási költségek fedeztetni. Sir Charles *Dilke*, Barclay kérdésére válaszolva, kijelenti, hogy az a kérdés, miként állittassék össze ama bizottság, mely az *alexandriai* események alkalmából emelendő *kártéritési igényeket* fogja tárgyalni, — eddigelé még nem szabályoztatott, erre vonatkozólag most folynak a hatalmak közt a tárgyalások. Dilke további kérdésekre felelve, kijelenti, hogy az egyiptomi kormány a hadseregre vonatkozó jövendőben követendő rendszabályok iránt Angolországtól tanácsot fog kérni. A cserkeszek, albánok és más külföldiek ujonczozása egészen megszünt. Angolország Egyiptomra vonatkozó *semmiféle szerződés, szövetség vagy egyezményben nem részes*. Az Angolország által Egyiptomra vonatkozólag elvállalt kötelezettségek a ház előtt már ismeretesek.

Időközben Lord *Dufferin* konstantinápolyi nagykövet kormányától azt az utasitást kapta, hogy Egyiptomba menjen. A londoni lapok helyeslőleg szólnak e küldetésről, mely a *Times* szerint az angol kormány ama meggyőződéséből ered, hogy *az egyiptomi kormányra és a kedivére befolyást kell gyakorolni*. E küldetésről egyáltalában a legkülönfélébb verziók vannak forgalomban. A többi közt azt is állitják, hogy Egyiptomban az indiaihoz hasonló főkormányzóságot kreálnak. A khedivének ez esetben csak afféle alárendelt állás jutna, minő az indiai fejedelmeké. A kedive uralkodnék — Anglia pedig kormányozna.

Budapest, nov. 1.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délelőtt 11 órakor *Ordódy* Pál elnöklete alatt ülést tartott, melyen a kormány részéről jelen voltak: *Tisza* miniszterelnök, *Szapáry* gr., *Trefort* és *Pauler* miniszterek, továbbá *Szász* Károly, *Buzeczky* Pál, *Hegedüs* Candid, *Kárffy* Titusz miniszt. tanácsosok, *Hilbert* osztálytanácsos és *Hausmann* müegyetemi tanár.

Elnök az ülést megnyitván, *Zichy* Ágost gr. előadó részletes jelentést tett a *vallás- és közoktatási tárcza* függőben maradt tételei megvizsgálására kiküldött albizottságnak eljárásáról, mely után a függőben maradt tételek előirányzata elfogadtatott az alább kitüntetett változásokkal, u. m.:

A *kereskedelmi iskolák* segélyezése czimén a közoktatási tárczában felvétetik a kereskedelmi tárczánál törölt 3000 frt, a mi 3000 frtnyi költségemelést eredményez e tárczánál.

A *müegyetem felszerelésére* felvett volt annuitási részlet 3150 frttal, töröltetett; e helyett azonban a bizottság az ezen czélra 1883. évre szükséges összegeket 45,000 frttal az átmeneti kiadásokba, mint uj tételt felvétetni határozta.

A festészeti mesteriskola cziménél a felállitandó épület költségeire felveendő összegnek törlesztési hányada 7%-ról 6%-ra szállittatott le, a mi az előirányzott 2520 frtnyi tételnél 360 frtnyi megtakaritást eredményez.

A budapesti egyetem természettudományi osztályának emelendő épitkezések előirányzatánál a bizottság kijelenti, hogy helyteleniti azon szándékot, hogy a felállitandó épületekben egy nehány tanárnak is lakás adassék, minek folytán utasitja a minisztert ezektől eltekintőleg az épületek költségelőirányzatának megváltoztatására, a miből az egész épitkezésnél 60,000 frtnyi megtakaritás fog eléretni.

Ezután következett az *átalános vita*, melyet *Hegedüs* Sándor előadó nyitott meg, és jelezvén a pénzügyi mérleget, előterjeszti, hogy az 10,072 frttal javult, a bizottság határozatai folytán a kormány előterjesztéseivel szemben. Javasolja a pénzügyminiszter expozéjában foglalt fedezeti mód elfogadását és az átalános jelentést ezen expozé helyeslésének szellemében kivánja szerkeszteni.

E felett hosszabb vita fejlődött ki, melyben *Helfy* tüzetesen előadja, hogy ő a fedezet tekintetében jelzett irányt nem helyesli és e részben a jelentésben az irányhoz való hozzájárulás felvételét a maga részéről ellenzi.

Szilágyi Dezső a költségvetés el- vagy el nem fogadása tekintetében fenntartja magának a későbbi elhatározást. A fedezetet illetőleg pedig nem helyesli a pénzügyminiszter által felajánlott módozatok átalános helyeslését, miért is ellenzi azt a jelentésbe felvétetni. A telepitvényesek által fizetendő hátraléknak konvertálásából eredő fedezeti módra ugyan nyilatkozhatna a bizottság, és ő elvileg nincsen is ellene, — de nézete szerint leghelyesebb leend a fedezetre vonatkozólag a nyilatkozatot az erre nézve előterjesztendő speciális javaslatok alkalmára fentartani.

Rakovszky nem kivánja a jelentésben az egyenes adók felemelésének irányát előre is helyeselni.

Miután még *Szapáry* gr. és *Tisza* miniszterek, és *Lukács* Béla felszólaltak, — a bizottság oda határozott, hogy a jelentésben a fedezetre nézve véleménynyilvánitás most ne foglaltassék; azonban helyeseltessék a kormánynak a jövedelmek fokozására kijelölt iránya, mely szerint a pénzügyminiszter a jövő évi hiánynak fedezetét nem csupán hitelmüveletekben szándékozik keresni.

Ezzel az ülés véget ért.

A magyar delegáczió hadügyi albizottságának előadója *Baross* Gábor az albizottság utasitása következtében a közös hadügyminiszterrel és a szakelőadókkal ma több órai *tanácskozást* folytatott *egy katonai akadémiának Magyarországon való felállitása* módozatainak megállapitása iránt. A tanácskozások holnap folytattatnak.

VIDÉK.

* **Ujvidék** város főispánját Flatt Endrét ő felsége ez állásától saját kérelmére fölmenté s helyébe a nevezett város főispánjává *Parcsetics* Felixet nevezte ki. *Flatt* Endre volt főispánnak a király sok évi hü és buzgó szolgálatai elismeréseül a harmadosztályu vaskoronarendet adományozta. — Az ujonkinevezett ujvidéki főispán installácziója f. hó 9-én fog végbemenni.

* **Kaposvárott** tegnapelőtt *antiszemita* gyülés volt, melyről egy oda való lap következőket jelenti: A jelenlevők 200 körül lehettek. Elnök Chernel Gyula utközben megbetegedvén, a gyülés vezetésére elnöknek Nemes J. plebános kiáltatott ki, mely után a megnyitó beszédet Csondor János olvasta fel, mely következő tartalmu: Üdvözli a jelenvoltakat s hosszasabban fejtegeti a Thalmudnak ama ismert helyeit, melyet az antiszemiták álláspontjuk igazolására magyaráznak. Megemlékezve továbbá e gyülés czéljáról — «Keresztény szövetkezet» létesitéséről, — inti a jelenlevőket, hogy a némely vidéken megtörtént skandalumoktól óvakodjanak, ez nem czélja az antiszemitizmusnak, hanem a zsidók mellőzésével minden téren oly erkölcsi presszió kifejtése, mely által elhagyva mind azt, a mi őket gyülöltté teszi, a rég óhajtott testvériség kötelekébe felvehetők legyenek. E beszéd kinyomatni határoztatott, a jelenlevő tagoknak megküldetvén. A «keresztény szövetkezetek» alapszabályainak kidolgozására egy 16—20 tagu bizottság küldetett ki, hogy a jövő nagy gyülésre dolgozatát terjeszsze be. Gyülés alatt felolvasták Istóczy táviratát zajos élzenzés közt, mely igy szólt: «Testileg nem lehetek, de szellemileg önök közt vagyok!» A távirat viszonoztatott. A gyülésben még Szalay Imrét választották meg elnöknek. A gyülésben több lelkész, tanitó, ügyvéd és polgár vett részt.

Halottak napja.

Az egyház a mai napot a halottak emlékének szentelte; megtelnek a temetők, zsongó sokaság hullámzik a kivilágitott sirok között, miknek halmára koszorut tüz, lángot gyujt a gyászba borult szeretet, emlékező hála s hazafias kegyelet. Elhunyt szeretteinek emlékét ünnepli gazdag és szegény, az egyik ugy, mint a másik őszinte fájdalmát hozza el azokhoz a sirhalmokhoz, melyek alatt övéi nyugosznak. Az a szomoru, bánatos hely, a melynek bokrai közt már «sárga levél zörög», egész esztendőn át néptelen, csak akkor látogatják sokan, mikor uj sirt ásnak régiek helyén s uj fájdalomnak emelnek jelző oszlopot. De halottak napján tolongva hullámzik a népsokaság. A kinek nincsen saját halottja, a kinek sirhalmára könyeket hullasson, kizárándokol azoknak sirjához, a kiknek szive az egész nemzetért dobogott, a kiknek halálát egy ország gyászolta és hantjuk mellett a nemzet gyászba borult nemtője sir. És koszorut tüznek minden sirkőre, világot gyujtanak minden sirhalomra. Az őszi szél halk fuvalma bubánatosan lengeti a szines lámpionok lángját, s a fölemelkedő füstfelleg mintha gyászleplet vonna az egész temető fölé.

Ma ritka szép idő kedvezett az ünnepélyességeknek. Kora délutántól kezdve egész karavánok vonultak végig a kerepesi uton a temető felé, hova e napon külön lóvonatok közlekedtek. Kocsikon, rudakra füzve szállitották ki a koszorukat, virág és másnemü diszleteket, mikkel a sirhalmokat, sirköveket földiszitették. Este felé a széles temetői utakon óriási tömegekben hullámzott a nép; gyönyörü őszi este volt, az égboltról fényesen ragyogtak le a csillagok, mig a kivilágitott sirokról piroslő lángfény emelkedett fölfelé. Évek óta nem volt olyan látogatott a kerepesi temető, mint ma. Az egyetemi ifjuság mai is legnagyobb szerepet játszott a kegyelet lerovása körül. Az irói és müvészi kör szintén megemlékezett halottairól; a munkásegylet és a katholikus legény-egylet estületileg vonultak ki, s lerótták a kegyelet adóját ama férfiak iránt, a kik éltökben teljes mértékben kiérdemelték a halált és tiszteletet. A sirokat már a délután folyamában földiszitették, de a kivilágitást csak alkonyatkor kezdték meg. Pompás látványt nyujtottak a szebbnél szebb sirok, melyek között zsongó tömeg hullámzott, azzal a csöndes tisztelettel, mely e napon az élőket eltölti a halottak iránt. A be- és kijáratoknál nagy tolongás volt, s itt rendőrök tartották fen a rendet. Leszámitva holmi csekély kellemetlenséget, mit némelyek a nagy tolakodásban szenvedtek, nagyobb baj nem történt, habár az egyetemi ifjuság zászlói körül igen nagy mérvü volt a tolongás. Egészben véve az ifjuság által rendezett ünnepélyességek jól és szépen sikerültek.

*

Az egyetemi ifjuság délután 2 órakor gyülekezett össze az egyetemi épület előtt s az olvasókörnek gyászlepellel bevont zászlója alá csoportosulva, vonult ki a kerepesi temetőbe. A menet élén az ifjuság szónokai feliratokkal ellátott nemzeti szinü szalagokkal ékitett babérkoszorukat vittek. A temetőbe kiérve, legelőször *Forinyák* Géza sirjánál állapodtak meg, hol az ifjuság elénekelte a szózat első versszakát, majd **Bodoky** Zoltán III-ad éves joghallgató az egyetemi olvasókör nevében koszorut tett a sirra s a következő beszédet mondta:

Mélyen tisztelt gyülekezet! Egyetemi polgártársak! Szomoru, de szent kötelességet teljesitünk ma, midőn elzarándokolunk nagyjaink sirjaihoz, midőn eljöttünk a te sirodhoz, korán elhunyt bajtárs, ki a szólásszabadságért küzdve estél. Szomoru e kötelesség, mert már-már hegedni kezdő sebeket szakit fel, de szent, mert nagygyá csak az a nemzet lehet, mely nagyjairól nem feledkezik meg!

Szabadságért küzdött nemzetünk mindig, s eljött az idő, mikor a szabadság és honszeretet harczra kelt a zsarnoksággal, s a harczban — fájdalom — ez utóbbi lett a győztes, mert midőn nem volt elég a zsarnok haderő, segitségül hivta a szolgaságot, egy szolganépet s a szabadság elesett, de nem veszett el s nem veszhet el soha, mig magyar él, a szabadságszeretet!

E gyászos kimenetelü, s mégis oly dicső harcz után, a nemzet szenvedett, irtózatosan szenvedett, mert boszuja rettenetes volt a féktelen uralomvágynak, mely a megaláztatás porából nem a maga tehetségével emelkedett fel, a nemzet szenvedett, de nem halt meg! Es ha e szenvedésekre a feledés fátyolát boritjuk is — legyen ez a fátyol bármily sürü — vértanuinknak ártatlanul kiontott vére keresztül fog azon csillámlani!

Szemeim előtt képek vonulnak el, megdöbbentő és szivetrázó látványok! Látom a nemzeti hadsereget, midőn térdein tördeli el kardját s eldobálja fegyvereit, hogy ne kelljen azt átadni hazája legnagyobb ellenséginek, azt a hadsereget, mely véres csatákon mindig a hazáért s mindig dicsőséggel küzdött! Látom Kossuth Lajosnak fájdalomtól és küzdelemtől megtört alakját, midőn az utolsó csepp könyet hullatja imádott hazája földjére! Látom Batthyányit és a 13 vértanut, a mint gyilkos golyótól találva rogynak össze, s utolsó szavuk a hazáért rebegett imádság! És most nyugalom áll be, hosszu, mély hallgatás, siri csend, a szabadság országa egy nagy börtönné válik s a börtön lakói csak suttogva mernek beszélni! Ki zavarja meg a néma czendet? Egy nagy csapat közeledik e temető felé, mind ifju ember, egy zászló alá sorakozva, ajkuk néma, de arczukon a lelkesedés tükröződik, szemükből a honszeretet lángja sugárzik, a csapat elején délczeg ifju, oldalán kard, kezében a zászló, eljöttek ők akkor, mint mi most, hogy megmondják a hazáért elesteknek, hogy «él magyar, áll Buda még!» eljöttek megemlékezni a nemzet vértanuiról, de a zsarnok hatalomnak fáj, ha büneit szemére lobbantják, pedig a vértanukról való emlékezés a zsarnok hatalom büneiről való emlékezés. Fegyvertelen nép ellen, fegyveres tömeg! s midőn a menet megérkezik, egy sor lövés hallatszik s mindent füst borit el. S a füst ködéből lassan bontakozik ki egy halott ifju vértől boritott alakja, e halott Forinyák Géza, kinek most sirja előtt állunk!

Hullajtsunk egy könyet e sirhalomra, mely egy nemzet reményét, egy család büszkeségét takarja el, e sirhalomra, mely vértanuink egyikét fedi. De bár sajog rég az a seb, melyet ifju halottja a szabadságnak szivünkben, halálod ütött s bár sajogni fog mindig, mig magyar él e földön, ne legyen e nap még sem a kétségbeesés gyásznapja. Jussanak eszünkbe a szabadság lánglelkü vezérének, a nagy számüzöttnek ama szavai: «és ha a hármas hegy országunk czimerében, a martyrok vérével áztatott Golgothává lett is, e Golgothán emelkedő kereszt nem sirfejfa, hanem a feltámadás jelvénye!»

És most te, a szabadság vértanuinak egyike, fogadd tőlünk e koszorut, nem hálánk lerovásáéul, hanem kegyeletünk jeléül, jeléül annak, hogy a magyar nemzet ifjusága mindig meg fog emlékezni a nemzet nagy halottjairól, és soha sem fog elfeledkezni a vértanukról, nem fog elfeledkezni rólad, ki tudtad és érezted, a mit mi érezünk, a mit nekünk éreznünk kell, hogy

»A nagy világon e kivül
Nincsen számodra hely-
Áldjon vagy verjen sors keze
Itt élned, halnod kell!»

A beszéd után lelkes éljenzés hangzott fel, melynek lecsendesülése után az ifjuság elénekelte a Hymnus egy versszakát, s azután herczeg *Woroniczky* sirjához vonult a menet, hol a lengyel Hymnus eléneklése után **Draskóczy** Pál joghallgató tett koszorut az emlékoszlop talapzatára, a következő beszéd kiséretében:

Polgártársak! Egy lengyel földi maradványai porladnak itt. Mig élt, szivének minden dobbanása a szabadságért volt és a szabadságért halt martyrhalált. Herczeg Voronieczky Miczislávnak hivták. A lengyel lovas legió hős ezredese volt. Ezt az emléket «a magyar szabadságharcz lengyel vértanujának a magyar ifjuság emelte.» Mi már nem tudnánk élni szabadság nélkül. A mai nemzeteknek olyan életszükségletévé vált ez, mint a levegő. Ő sem tudott nélküle élni: érette küzdött, érte halt. — Ma, midőn mindenki megemlékezik meghalt kedveseiről s azok emlékeinek áldozik, midőn a késő ősz daczára magas kertté változik a temető, az enyészet helye: megemlékezünk mi is a nemzet ifjusága a nemzet halottairól, emlékeiknek áldozunk, koszorut teszünk le sirjaikra. Hiszen a magyar nemzetnek annyi halottja van, hogy a Kárpátoktól az Adriáig e földnek minden göröngye szent! — Szabadságharczunknak emlékezetét hozza vissza ez a sir. Annak a szabadságharcznak az emlékezetét, a melyben «oly vitéz volt a magyar, mint tiz századdal előbb, midőn hazát szerzett magának s Pusztaszeren közjogot alkotott.» Visszahozza emlékezetünkbe a félistenek korát, a kik egy eszme, a szabadság eszméje által lelkesitve keresztül mentek minden poklokon! Fölidézi ama csaták emlékezetét, a melyeket a félvilág bámulva nézett! És ezen emlékek mellett tanultunk meg mi lelkesülni! — Azonban e sir emlékeztet az elnyomatás korára is, a midőn azokat, a kiket nem birt megtörni ezer veszély, a kiket a haza és a szabadság szent szerelme lelkesitett, a midőn az emberiség legnemesbjeit, mint aláváló bünösöket: bakó hurczolta bitó alá. És ezen emlékek mellett tanultuk mi meg: gyülölni engesztelhetetlenül a zsarnokot és szeretni a hazát! Egy néma, hideg, érzéketlen kőoszlop és minden nyelvnél ékesenszólóbban, lángolóan gyülölni és szeretni tanit, mert egy vértanu sirja fölött áll. Nincs, nem lehet magyar, a kiben ne lázadna fel minden érzés, ha eszébe jut, hogy volt idő, a melyben a gondolat, a szellemszabadság bilincsekben nyögött, a melyben a hazaszeretet, a legnemesb erény, bün volt, a melyben a haza leghübb fiait százanként ölte meg és verte bilincsbe az abszolutizmus. És nincs, nem lehet magyar, a ki ne szeretné, — ne imádná ezt a hazát, a melyért annyi dicsők estenek áldozatul. — A mi hőseink sorában, a mi hazánk szabadságáért küzdött Voronieczky Miczisláv lengyel herczeg is. — Egy volt ő a félistenek közül. És az elnyomatás nehéz korában martyr halált halt szent ügyünkért ő is. Ifjan — 25 éves volt — nem betegágyban lassan sorvadott el, nem is a csatatéren halt hősi halált, hanem a vérpadon lehelte ki tiszta lelkét és szünt meg dobogni szerelem és boldogság után sovárgó szive! — Csendesen porlad 33 év óta ez a sziv. — Mi eljárunk sirjához, minden évben leróni a kegyelet adóját és szent hitünkké válik a mit Börne mond: A szabadság még sirjában is virágozni fog, hogy szétrepeszsze szemfödelét és feltámadjon ujra!

A Hymnus eléneklése után a menet *Batthyányi* Lajos gr. sirjához vonult, hol **Nigrinyi** György IV-ed éves joghallgató volt az ifjuság érzelmeinek tolmácsa s a következő beszéd kiséretében helyezett koszorut a sirra:

Szabadság hős bajnoka! Dicső vértanu! Megilletődve s szent érzelemtől áthatva állunk e helyen!

Nem a puszta szokás, nem az elévülő hagyomány hozott minket e helyre, hanem szivünk vonzalma, a lelkesedés tüze, a honszeretet édes érzete kalauzolt hozzád. Mert dicső tettekre hevülni s szabadságért meghalni, e hazában tőled tanult az ifju nemzedék.

Szent szabadság! Érted küzdött századokon át e sokat szenvedett nemzet az igazság fegyverével, érted ontották ezrek és ezrek vérüket. Jogos, igazságos volt e küzdelem, mert az volt a kérdés: akar-e a nemzet szabad lenni? s midőn ezt akarta, tudta egyszersmind, hogy a szabadság nagy kincse nem adatik ajándokul, *harczolni kell azért, vérrel kell azt megszerezni!*

«Vagy ifju erejének nagyszerü revelácziója 1849-ben egyszersmind halála is volt-e a nemzetnek? hiába hullottak-e el hőseink? hiába haltak el martyrjaink? hiába állt-e a magyar név szerencsétlensége közepette is magasabban a világ nagyrabecsülésében, mint valaha állott».

Nem

Az nem lehet, hogy annyi sziv
Hiába onta vért,
S keservben annyi hü kebel
Szakadt meg a honért.

A szabadság eszméje az önérzetet ébreszté fel a nemzel fiaiban s bámulatot gerjesztő munkára edzé azokat. Egy szivvel és lélekkel fegyvert ragadtak apáink s a lét kérdésének óriási tusájára lelkesité őket ama szép jelszó: *szabadság, testvériség és egyenlőség!*

Ki tudná lefesteni a pillanat magasztosságát, a lelkesedés fokát, mely megszállotta a nemzetet, midőn megszólalt a szabadság lánglelkü dalnokának ihletett szózata:

Talpra magyar! hí a haza,
Itt az idő, most vagy soha!

Mintha sirjokból támadtak volna fel az ősök szellemei, honvédnek állott minden magyar s minden honvéd karját Kinizsi ereje dagasztá.

Ez volt az az ifjuság, melyet a költő oly szépen énekelt meg:

Csodálatos ifju sereg,
Mely nem tudni, hogyan támadt,
Napok szülték s mégis mintha
Szülte volna *három század!*

És ezután küzdött a magyar, küzdött szabadságért, jobblétért s csodákat müvelt a lelkesedés hatalma, az igazság érzete.

A csaták zaja elnémult. Világosnál széledtek el a nemzet fegyvertelen fiai. S ekkor kezdődött meg a nemzeti vértanuk hosszu sora, melyet azon férfiu nyitott meg, kinek szent porai itt hamvadnak e sirban. E férfiu gr. Batthyányi Lajos, Magyarország első felelős minisztériumának elnöke, ő, a ki nagy volt a nagyok között, a kinek szabadságszeretetét mi sem jellemzi fényesebben, mint azon nemes tette, melylyel még jóval 1848. előtt felszabaditá jobbágyait, kinek utolsó gondolata, nem a vagyonától jogtalanul megfosztott s árván hátrahagyott család, de mindnyájunk szeretetének közös tárgya, mindnyájunk hite, reménye: *e szép haza volt*, a kivel egy magas röptü szellem, a szabadság egy hős bajnoka szállt a mély semmiségbe s kinek utolsó szavai voltak: *éljen a haza!*

Szerette hazáját lángolón, a haza fájdalma az ő fájdalma volt s ezért lett áldozata a gyilkos golyónak és vértanuja a szabad eszméknek!

A haza szent szerelme ép azért kutforrása az önfeláldozásnak, mert nem számit elismerésre, midőn kötelességet teljesit. Azért ha van nemzet, mely hőseinek tettei, elődeinek törekvései, minden szép és nemes iránt lelkesülni tud, *ugy bizonyára az a magyar!*

Hazánk méltán fájlalhatja egy oly fiának szerencsétlen halálát, kinek keble tettdus életének minden perczében csak hazája dicsőségeért s boldogságáért dobogott, ki azért a legtöbbet áldozott s ki most is ezer örömmel váltaná meg élete árán *a haza szabadságát!*

Eljöttünk sirodhoz, nagy vértanunk, hogy az ifjui lélek kegyelete felidézze dicső multad enyészhetlen emlékeit, hogy nemes tetteidtől tanuljunk meg e hazáért élni s ha kell, halni!

Legyen áldott emléked örökké, legyen szellemed védangyala a nemzetnek. Az ügy, melyért oly dicsőn harczoltál, nemes volt s ha másért is harczolt valaha a magyar, csakhamar bünhődött, miként a költő is mondja:

A magyar nemzetnek volt nagy és sok vétke
S büntetéseit már átszenvedte ő,
De erénye is volt, és jutalmat érte
Még nem nyert..... jutalma lesz majd a jövő.

Ha szabadságunk védelmére kondulnak meg ismét a vészharangok, lesz még erő ifju karjainkban vagy diadalát fogja ülni az igaz ügy vagy az erkölcsi világ romjai hirdetik a pusztulást.

Bátorság, egyetértés! Hazánk ujra meg fogja a világnak mutatni, hogy el nem fajzott. A gondviselés meg fogja áldani törekvéseinket, mert az ügy, mely *igazságra*, a *haza és függetlenség* szeretetére támaszkodik, szent az Isten előtt!

Midőn az elismerés, a hála s a kegyelet e koszoruját teszem sirhantodra, jelképezi ez a nemzet ifjuságának ama megujuló fogadalmát, hogy hazaszeretetünkben példányképünk leszel, hogy a dicső apáknak méltó utódaivá lenni törekszünk.

Megdicsőült vértanunk! Nyugodjál a közös anyának, ez édes hazának kebelén, lebegjen sirod felett az egész nemzet osztatlan hálakegyelete s tartsa fenn nevedet a késő utókor számára az emlékezet!!

A Batthyányi-mauzuleumtól *a vértanuk* emlékoszlopához vonult az ifjuság, kisérve roppant néptömeg által. Itt hatásos beszéd kiséretében **Gerenday** Dezső joghallgató tett koszorut a sirra. Beszéde igy hangzott:

Eljött ismét a nap, melyen feltárulnak a multnak dicsőséggel irt lapjai, eljött ismét a nap, melyen sirtól sirhoz az elhunyt nagyok emlékét kegyeletesen őrző s ápoló sereg vonul, mely elhozza koszoruját e sirra is, mely a vérrel irott történetből tanitja nekünk a hazaszeretet.

A mulandóság e nagy ünnepén, a sokszoros gyász e halmát, melyen a nyár disze immár hervadóra vál, diszitse ma e, bár hervadó, de hervadatlan hálánkat jelképező babér, melyet im szentelt hamvaitok fölé tüzünk.

Oh! minő bus emlékek rajzanak föl szivünkben, midőn porotok fölött állunk, szabadság dicső vértanui. — Minő kép az, mely multakon tévedező szemünk elé tárul! Szük börtönfalak s köztük ti, a szabadság bajnokai és szószólói bilincsekben.

Ott áll ma is ama gyászos épület, a mult idők ama zordon jele, mely szenvedésük véghelye volt.

Annak falai között voltak fogva Magyarország legjobbjai. A honfi csak félve mert közeliteni felé, remegve hallani, vajjon nem-e szakitja félbe a fájdalom nyögéseit egy-egy tompa dörrenés, a kegyelem e ténye. Mert eredetileg gyalázatos kötél, halál volt vége. Oh hány hős, nemes szivnek kellett igy vesznie!

Jaj, kellett veszniе, mert még azt a szük börtönt is, hová csak a hazafiak ohajai hatolhattak el, a gyáva győztesek a szabadság tág birodalmának hitték.

Oh az a seb, melynek szentelt fájdalmát annyi év után is érezi s örökké érezni fogja a magyar, ismét jobban sajog most, midőn kijöttünk hozzátok, nemzetünk halhatatlan halottjai!

Kétszer haltatok ti meg, s két halálatok közül nem az volt a borzasztóbb, melyet a zsarnokság golyói okoztak. Ez a halál a megváltás jótéteménye volt ti nektek, mert ti akkor élő halottak voltatok már. Az élet megszünt nektek élet lenni, mert hisz a legdicsőbb, a legnemesebb az eszmék eszméje, melynek mindent áldoztatok, a szabadság feküdt ravatalon.

Oh, de még sem volt könnyü a válás! Ti nem vittetek semmit magatokkal, ti elpusztult szivvel, nemes ábrándok összezuzott romjaival, reménytelenül, szótlan kétségbeeséssel mentetek a halálba. Vagy talán nem halt meg minden reményetek, s midőn az utolsó sohajban elszállt ajkaitokról még egyszer a haza és szabadság szent neve, valahol szivetek legrejtekén fellobbant még a kihamvadt hit egy végső szikrája? Oh igen, égbe szálló lelketek előtt megnyilt a jövő. Láttak ti, hogy kiomlott véretek cseppjeiből, porló szivetekből a szabadság hatalmas fája sarjadt fel.

Felsarjadt, s mi, kiket a fa virágával betakar, kijövünk hozzátok s fájdalmunk sirotok felett, dicsők! lelkesültségig magasztosul, a gyász ez ünnepe a hit és önbizodalom ünnepévé szilárdul, s ajkunkról nem a gyászének hangzik többé, hanem a Hazádnak rendületlenül.

Hazádnak rendületlenül! ezt hirdeti nekünk éltetek, ezt haláltok, ezt a hideg rög alatt porladozó szent hamvatok, ezt éltetek ezt haláltok.

A mulandóság e honában minden egyésző sir behorpad, granitoszlop romba dül, csak a hazáért való önfeláldozás emléke nem enyészik el soha, mert a sziveket a hazaszeretet lángja örökké fogja heviteni.

E beszéd után az ifjuság elénekelte a Hymnus első versszakát, azután *Deák* Ferencz ideiglenes sirjához vonult, a hol **Rácz** Géza az egyetemi olvasókör nevében mondott tartalmas beszédet, mely következőleg hangzik:

Tisztelt gyülekezet! Egy földi nagyság sirlakánál állunk, ki által annyi fény sugárzott egész országunkra, kinek alakja mentől távolabbra halad az időben, annál magasabbra nő fel; söt már is mythikusszerü dicsfény köriti alakját noha élete és halálának nincsen része azon varázsban, melyet kölcsönöz a vértanuság koronája, vagy pedig a harczmezők piros rózsája. Csupán polgári és államférfiui erényei által ragyog elérhetlen magasságban.

Századunk harmadik tizedében midőn az elevenen sirba tiport lengyel nemzetnek jajkiáltása felhatott országgyülésünkig: itt a férfierő teljes diszében álló ifju követ emelkedék fel nemes magas homlokával, hatalmasan ivelt szemöldei elmerengő mélázó szemekkel. Szónoklata folyamán arcza lángra gyuladt, homlokát mintha már éltében besugározta volna a géniusz, szemeiben pedig a szeretet csodálatos tüze égett, kért, esdekelt, könyörgött, hogy állittassék vissza letiport szomszédunk polgárszabadsága; hogy legyen e szerencsétlen nemzet ujból boldoggá: mert szabadság nélkül állandó, tiszta boldogság nem léhezhetik. A férfiu, ki beszédével elragadta a rendeket, Deák Ferencz volt.

E pillanattól kezdve nevét nem lehet kimondani a nélkül, hogy a hazáról ne szóljunk, s érdemeit emlitve, oly dolgokat mondunk el, melyeket honunk legszegényebb polgára is ismer, s ez az, miben dicsőségének alapja fekszik.

Nemzeti létünket oly számtalanszor fenyegető veszélyek legsulyosabbika a mult században nehezült reánk, szellemünk haldoklott önérzetünket vesztettük el, méltóságunkról feledkeztünk meg. E kimerült lehetetlen korban a kedély elveszté emelkedettségét, a lélek tetterejét, a jellem rugalmasságát, a hazafiság kötelességének nemcsak érzetét, hanem még fogalmát is. A közélet egy nagy temetővé vált, hol minden nap egy-egy jogot, egy-egy reményt s egy egész jövendőt zártunk sirba. A nemzeti erő, a közszellem, az alkotó eszmék mind megbénulva vagy épen kiveszve. S mikor a fölbomlás az alkotmány és társadalom körében kifejtette erejét, megtámadta a nemzetiséget is. A leggyalázatosabb halál várakozott reánk, mely nemzetet érhet, a végelkorcsosulás, az öngyilkosság halála. Ez volt a kor, ilyenek a körülmények, ezek az akadályok, melyeket le kellett győzni, ez az örvény, melyből ki kellett ragadni a nemzetet. Ki is ragadták. Nagy férfiak támadtak a nemzetben s valamennyinek lelke előtt fenséges ideál lebegett, azt akarták, hogy a nemzet éljen s emelkedjék fel a dicstelen tengésből, s éljen mint erős önálló nemzet erős önálló államban legyen önmagának czélja s minden ereje, szolgáljon saját czéljai megvalósitására, legyen külön nemzeti egyénisége, de vegyen részt az emberiség életében is. S a romokon uj élet tenyész s müveltségünk uj lendületet vesz, a nemzet költői az uj világszellemtől nyernek ihletet, lelkök a szabadság jövetelét hirdeti, dalaikat a zengő zivatartól tanulják s a harmoniába bele harsan a dalra, eszmére, szabadságvágyra gyuladt néplélek. S prófétánk is támadt Széchenyiben, ki nemcsak igéri, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz, de alkotásaival alapköveket is rak a jövőnek, hogy istenben bizzék a már-már csüggedt nép, a mely multat és jövendőt meglelhhödött már és hogy rendületlenül hive legyen a hazának, a hol élni halni kell. — A nemzet megérté őrszellem, hivását, ébredezik, költői dalait érti, érzi, énekli; mig lánglelkü államférfiaink hangja minden hazafi szivét feldobogtatta Dévénytől a székely havasokig, — minden jel arra mutatott a derengeni kezdő egen, hogy hajnalodik, és a nemzet vágyó és epedő szivében büvös álomképen ott pirkallik a kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán. A megtermékenyitett korszellem már csak vezérre vár, ki rá vezesse a nemzetet a diadal utaira. Ez a sereg nem várt hasztalanul. A vezér megjött nemsokára Deákban, kinek az erdő és virány koszoruzta Zalavölgyében ringott bölcsője. Itt a hegyek ormán s lent a völgyek ölén Kisfaludy Sándorunk lantja által beszélőkké tett romok emlékezteték a mult dicsőségére s annak nagyságából meritett bizalmat a jövőre — megyegyülésein pedig feltalálta azon nyilvános életet, melyhez hasonlót csak az ibolyák és héthalom városa mutatott, melyeken megjelenvén, első naptól megszokta szeretni hazáját, mint saját tulajdonát s ez által elsajátitni azon jogosult büszkeséget, mely a közéletet, élők erejét és erényét képezi.

Fellépése az országgyülésen korszakot nyitott, megjelenése esemény volt s az ő küldetése a szó igazi értelmében gondviselésszerü. Vele tüntek fel a nagy koreszmék, a jobbágy felszabaditás, a közteherviselés, s legelső feladata volt engedmények által tüstént segiteni a jobbágyok szükségein, küzdeni a szegény adózó nép emberi és polgári jogaiért, küzdve ugy az ékesszólás, mint a guny fegyverével kijelentvén, hogy Görögország számtalan istensége sokkal szerényebb igényekkel lépett fel, mint a magyar nemes urak, hiszen azok csak részt követelek az erdők, mezők, vizek tulajdonából, mig a magyar nemes kizárólagos birtokot igényelt; kivánta, hogy védje a törvény minden honpolgár vagyonát és személyét egyenlőképen, emeltessék a nemzeti nyelv törvényes nyelvvé, majd a szólás szabadság s birói függetlenség érdekében emelte fel hatalmas szavát, s végre is diadalmaskodott. Tündöklő igazságszeretetének fényes tanujele az 1843-ki tette, midőn a követséget, melyet csak a korteskedés üzelmeinek köszönhetne s megbizó levelét, melyhez vér tapadt — nem fogadta el. — Neki ugymond nincs kétféle mértéke az igazságra s a törvénytelenséget, melyet ellenfelében kárhoztat, maga hasznára igénybe nem veheti. Midőn pedig az 1848-ki törvényhozás bölcse által adott irány alapján megalkotá mindazon törvényeket, melyekért oly soká küzdött s a lánczok lehullottak, urbériség, ősiség, nemesi privilegiumok megszüntek, szabad sajtót, népképviseletet felelős magyar kormányt és magyar hadsereget kaptunk. Deák is ujra sikra szállott, ekkor már hordta szivbajának csiráit, mely Zalában tartá vissza, mégis első magyar felelős igazságügyminiszterré kéretvén, azt válaszolá: «roncsolt egészségem miatt ugyan nehezen győzöm a munkát: de ne vádoljon senki, hogy hazám javára nem tettem meg a mit tehettem. Felmegyek.» s fel is jött s mint a jog és törvényesség védője rendületlen sziklaként állott mindaddig, mig a szakadás az ország és fejedelem közt eltávoliták azon helyről, melyet csak ő tölthetett be méltóan. Ama követség, melyet Batthyányival a győzelmi mámorában elvakitott Windisgrätz herczeghez vezetve, kihallgatást sem nyerhetett, volt utolsó szereplése a szabadságharczban. A fegyverek ropogása között a béke apostolának el kelle némulnia. A nemzet küzdelmét csodálattal nézte a világ, a hir glóriát font diadalmas homlokára, azután pedig elérkezett az idők gyászos borulata, melynek emlékére azt mondta Deák: vessünk fátyolt reá! A nemzet felöltötte a fátyolt, szolt és hallgatott.

Keserü érzelmeket keltek fel és tolmácslok tisztelt gyülekezet, de nem ok nélkül, nem helyen kivül, hisz ez nemzeti ünnepeink sajátja, ezt tanusitják sirva vigadó dallamaink is. Miért nyomnók el a sohajt épen csak most, hisz e hangulat a szégyen és büszkeség, a dicsőség és balsors, az emlékezet és a remény, a csüggedés és önbizalom küzdelme, ősi hagyományos lelkesülésünk, melyben az öröm mindig nyomasztó, a fájdalom mindig emel s mindkettő tettekre buzdit, kiket illet meg inkább e hangulat, mint e gyülekezetet, mely nagy halottjait ünnepli?

Mikor a hatalom azt gondolta, hogy a nagy vérvesztesség egészen ellankasztá nemzetünket s már most tetszése szerint bánhat vele, akkor azt kellett tapasztalnia, hogy minden erejével még csak megmozditani sem képes. A haza bölcse pedig csendes visszavonultságban élt magányában, de midőn 1854-ben feljött a fővárosba, lakására bejáratos volt a nemzet apraja-nagyja, főur és közember, gazdag és szegény s volt idő, midőn szerény lakába ugy járt a nemzet, miként a zarándokok a szent helyre szoktak. Itt nyertek ihletet, erőt, innen seregeltek széjjel hazaszerte a nemzet apostolai. Felfüggesztett alkotmányunk visszaszerzésének nagy küzdelmében a harczot Deák vivta s a diadalt ő nyerte meg. A magyar alkotmány és közjog szellemét, senki oly világosan, oly kimeritőleg, oly meggyőződéssel s oly magas szónoki hatálylyal ki nem fejezte, mint ő.

Egy nemzet szive teljességéből szólok s feliratiban van kulcsa azon óriási példátlan hatalomnak, melylyel attól kezdve, a nemzet összegére birt, a teljes odaadásnak, melylyel a nemzet vezérét követte benne.

A fejedelem és nemzet feledve a multat békére nyujták karjaikat s megalkoták a kiegyezést, mely Deák életének legnagyobb alkotása és lángeszének legcspdálatosabb terméke. S midőn a nagy alkotás be van tetőzve s az ősi alkotmány átalakulásával a nemzet szabadságának biztositásával, az ország anyagi és szellemi fejlődésnek indultával megvalósitva látja az ifjuság merész álmát, félrelép s csak addig támogatja az épen csak elindult államhajót, mig a kormányosok bele nem edződtek az elemi küzdelembe. 1873. jun. 28-án az állam és egyház viszonyában hallatá utoljára a törvényhozásban szavát, fényes pályájának ez volt ragyogó zárköve. Szive, mely honáért oly hőn dobogott 1876. jan. 29-én kiolta e nemes életet, kinek a kor dicsőségéből oly sok jutott, de ki egészen átérezte annak reményeit, aggodalmait, viselte gyászát, s megharczolta küzdelmeit. A nemzet s fejedelem gyászolóan tekintett a széles homlokra, az idöviselte vonásokra, a hófehér hajra és bozontos szemöldökökre, melyek inkább a szenvedés s betegségtől, mint a kortól őszültek meg. Királyunk e hon koronázatlan királyának nevezvezte Deákot, ki honát félszázadon át nemcsak forrón, de bölcsen is szerette. Porai felett az ország 52 megyéjének hantja domborult.

Voltak és lehetnek a magyar nemzet történek fényesebb lapjai azoknál, melyeket Deák irt tele. Tiszteltebbek nem voltak és nem lesznek soha. Dicsőséget szerezhet nekünk nagyobbat az edzett erő karja, többet a javakból egy szerencsés kéz, nem fog szerezni nagyobb tiszteletet és több becsülést. Lángészt, nagy szellemet, alkotó erőt látott multunk láthat jövőnk hatalmasabbat Deáknál; de szeplőtlen jellemének, önzetlen nemes szivének s igaz lelkének mását, melyért Mátyás óta az igazságos nevet senki jobban meg nem érdemelte, kevés század látta s kevés éri meg.

Nyitott könyv, szép tiszta élete és minden lapja azt fogja mondani, hogy a megtestesült jogérzet, az élő igazságosság, a becsületesség és lelkiismeretesség: ez volt. Deák Ferencz.

A mennyiben emberről mondható, a befejezett tökély képét mutatta minden tette, minden cselekedete, szava és elhatározása. Sehol a fogyatkozás és gyarlóság a gyöngeség vagy kezdetlegesség egy bántó vagy kirivó jele.

Nemzeti nagy hálával tartozunk Deáknak, mire nemzetünk történetében félszázad óta büszkék lehetünk, abban mind része van neki s neki köszönhetjük, hogy nem vesztünk el. Elveszni — oh istenem! hogyan vesznénk el, hisz szelleme lelkesit, példája buzdit, emlékét ünnepeljük. A lelkesülés, mely e pillanatban szivünket feldobogtatja egy ujabb nagy eskü, hogy utolsó csepp vérünkig védeni fogjuk alkotmányunkat, nemzetiségünket, s mindent áldozunk a hazáért. Dicsőült szellem nézz le reánk a magasból, áldj meg bennünket. Mi bizunk a jövőben mint te biztál, készek vagyunk küzdeni, áldozni, szenvedni, mint te küzdöttél, áldoztál, szenvedtél. De ha valaha csak gondolatban is fajulni kezdenénk, csak egy perczig is ingadoznánk, ha csak lankadni is mernénk, jelenj meg közöttünk éjjelenkint, mint az ősapa veszélyben forgó unokáinak, ints, vádolj, kérj, követelj, buzdits és vezess, s mi ujra lelkesülni fogunk, mint te azelőtt félszázadig.

Kisfaludy Károly sirjánál **Kovács** Dénes IV-ed éves bölcsészeti hallgató tette le a bölcsészeti segitőegyesület koszoruját a sirra. A szép, hangulatteljes beszéd igy hangzik:

Tisztelt gyülekezet! Fájó érzés járja át a lelkem, ha e század első évtizedeire visszapillantok. A politikai elnyomatás, a zsarnok kényuralom szomoru időszaka volt az. Nemcsak szomoru, de piritó is! A magyar nemzet árnyéka volt önmagának, a hajdani erős nemzetnek. A II. József kormánya alatt nyelvéből és nemzetiségéből kivetkezett főnemesség idegen maradt nyelvében és szokásaiban ezentul is. A nemzet zöme: a köznemesség pedig nem tudta levetni az idegen befolyás zsibbasztó nyügeit.

Egyes jobb hazafiak buzgó törekvései, kik a haladás utjára igyekeztek téríteni a nemzetet, sikertelenek maradtak. Nem csoda, hisz a haladás utjába annyi akadály nem ütközött sehol, mint épen nálunk. Nem a magyar nyelv volt a nemzeti nyelv Magyarországon, deákul vagy németül beszéltek mindenütt. Odáig jutottunk már, hogy a szó legridegebb értelmében igaza volt a költőnek, midőn bánatosan felsóhajtott:

Hej, ma-holnap a magyar szó
Olyan, mint a fehér holló.

A hajdani nemzeti dicsőség ködfátyolkép már. Elmult az a dicső kor, melyről oly lelkesülten, büszkén énekelte a költő:

Nyögte Mátyás nagy hadát
Bécsnek büszke vára.

Nagyot fordult az idő kereke. Mi nyögtük Bécset, a magyar nemzet. A bécsi kamarilla volt az ur. A mit az parancsolt, azt kellett tennie ennek a mi elnyomatott, szegény hazánknak is. S pangott, tengődött minden, mert hisz a bécsi kormány rendszere a politikai korlátozás, a szellemi butitás és titkos kémkedés kormányrendszere volt. A fiatalság müveletlenül kerülve ki a kormány czéljai szerint szervezett iskolákból, legnagyobb örömét a tivornyákban lelte.

De a nagy franczia forradalom megrázó hatása nem hagyta érintetlenül hazánkat se. Szabadságot, megváltást hirdető szellője Spanyol- és Olaszországon keresztül hozzánk is elhatott. A szellemi megujhodás volt a nemzeti feltámadás első sugára.

Egy kis hazafiscsoport, a költők és az irók csoportja vette kezébe veszni induló nyelvünk és nemzetiségünk ügyét s diadallal megmentette mindakettőt. Méltók kegyeletes emlékezetünkre, nemzeti nagy hálánkra.

Szegénységgel, nélkülözésekkel küzdve ernyedetlen szent buzgalommal müvelték az irodalmat, fejlesztették, idomították a magyar nyelvet. Egymásután jöttek Virág Benedek, a nemzeti lélek tüzes ébresztője, Horváth István, a Rajzolatok irója, a nyelvujitó Kazinczy és Révay, a hatalmas szónok Kölcsey, az örökvidám Csokonay, Himfy költője Kisfaludy Sándor, majd Berzsenyi, ki hatalmas hangon, szent tüzzel s ez aktualitás égető, zuzó erejével kiáltotta fülébe az elfajult, nemzetiségéből kivetkőzött nemzedéknek:

Romlásnak indult hajdan erős magyar
Nem látod, Árpád vére miként fajul,
Nem látod a boszus egeknek
Ostorait nyomorult hazádon?

S folyt a harcz, a megváltás nagy és dicső munkája . . .

S jött ő, a ki legtöbbet tett a nemzetiség és hazafiság felébresztésére, épen az a férfiu, kinek emlékét megünnepelni sirjához ide összesereglettünk.

A magyar dráma és vigjáték atyja: Kisfaludy Károly.

A mult szazad szülötte, de müködése e század első év tizedeire esik. Atyjától elidegenedve külföldre bujdosott. Sokáig bolyongott Olasz és Francziaországban, honnan uj eszmékkel, nagy müveltséggel és hazafias szabadságszellemmel tért haza. Tettre vágyó lelke nem nézhette hazája romlását tétlenül. Bátyja példáján buzdulva az irodalmi pályára lépett s egymásután adta ki hazafias dalait, románczait és regéit.

De ennél sokkal fontosabb, hatásában messze terjedő drámairói müködése. Mikor első szinmüve a Tatárok Magyarországon 1819-ben Pesten szinre került, Kisfaludyt csak szerénysége és eltökéltsége mentette meg attól, hogy a fellelkesült egyetemi ifjuság a szinpadon diadallal körül nem hordozta.

A fényes siker kettőzött munkára serkentette a költőt s komoly tárgyu szinmüvei: Ilka, Kemény Simon, Szilágyi szabadulása, Mátyás deák, Barátság és nagylelküség rövid időközökben követték egymást. Drámái, vigjátékai következtek: a Kérők, Csalódások és Leányőrző.

S a siker, melyet e darabjaival aratott, páratlanul áll müvelődés-történetünkben. E siker titka nem annyira drámái tökéletességében, mint inkább abban a hazafias magyar szellemben rejlett, mely e darabjait átlengi.

Ez a szellem, mint a villanyfolyam, szétáradt a nemzeten. S felkelt a szunnyadozó hazafiság, megtért az ősök tisztelete s tetteik fölött a büszke önérzet. A csüggetegséget lelkesedés, a lankadtságot férfias erély váltották fel s a nemzet jobb jövőjében vetett reménység istenasszonya lebegtetni kezdé mosolygó zászlaját!

De Kisfaludy a nemzet felviragozását már nem élhette meg, meghalt mint egy uj Mózes, mielőtt az igéret földére eljutott volna. Az ország gyászba borult halálakor. S emlékét sietett megörökiteni a nemzet, melynek ő oly maradandó emléket állitott müveiben.

Sirja fölé emlékoszlopot, muzeumkertben szobrot állitott neki a kegyelet s az ő emlékezetére alakult meg az a társaság, mely a költő nevéről Kisfaludy-társaságnak nevezte el magát s a mely azóta a Kisfaludy szellemi örökének oly lelkes terjesztője és apostola. Mindhárom emlék nemcsak az ő, de a nemzet nagyságát is hirdeti. Büszkén mutathatunk rájuk, hogy a magyar nemzet meg tudja és meg akarja becsülni a maga nagyjait! . . .

A 20-as évek ifjuságának kedvelt költőjéről nem feledkezett meg a mai ifjuság sem. Évenként elzarándokolunk e szerény sirhoz, melyre oly áldólag terjeszti ki ágait a ráboruló szomorufüz lombja s a kegyelet adóját lerójjuk iránta.

S most, midőn e koszorut sirjára leteszszük, nem hiuságból vagy fitogtatásból, hanem szivünk sugallta őszinte kegyeletből, hazafiui köteles hálából teszszük ezt. Ő méltó reá, megérdemelte.

S midőn áldást mondok a nagy halott emlékére méltóbb szavakkal nem bucsuzhatok el tőle, mint a mit a költő mondott Vörösmarty emlékezetére:

Ó nemzetem, ki sirja mellett járva
Emlékezéssel, buval vagy teli,
Ide tekints, diadal-oszlopára
Ide jer ötet isteniteni.
Koporsójához joga volt a földnek,
Hamvát egy szélvész széthordhatja — szét,
De a mit össze századok se törnek,
A fényes szellem legyen a tiéd!

Az ifjuságot kisérő néptömeg egyre szaporodott s nagy tolongás támadt, ugy hogy a menet alig volt képes a kellő rendet fentartani. Ezután *Toldy* Ferencz sirját látogatták meg; itt **Rácz** Soma IV-ed éves bölcsészethallgató tartott beszédet, s a bölcsész-segitőegyesület nevében koszorut tett a sirra. Beszédje igy hangzik:

A név, mely e csöndes sirban porló hamvakat jelöli, nem száll ajakról ajakra a porhüvelyét tulélő nagy szellem halhatatlanságának eleven tanujakép: büszke aranyos palotáktól le a szerény, nádfedeles kunyhókig tenger-nép nem ismeri, csak egy kisebb haza a nagy hazában, az irodalom őrzi szent kegyelettel szivében. Toldy szelleme, neve soha el nem enyésző nagy alkotásokban vivta ki örök életét; alkotásait sokan, mindenki ismeri, nevét, mely hozzájuk tapad, sokan, a legtöbben elfeledték. Nem meteor volt ő, mely hirtelen, váratlan, egyszerre bámulatra ragadva gyul ki a menyboltozatján s fényének egész sugárkévéit osztja mindenfelé: a bérczek ormaira s a völgynek mélyébe egyaránt s a mily hirtelen kigyult, oly hirtelen kihamvad; ő piczi méhe volt, mely nagy határ mezőkön fáradhatatlan szorgalommal apránként keresi, gyüjti a méznek valót, észrevétlenül feldolgozza, berakosgatja, mondhatatlan sokat fárad, éjet nappalá tesz, mig végre az üres térben tele kincsesel dusgazdag palotát emel — nem önmagának. Ki is gondolna a piczike méhvel? Méze tetszik, mesterét benne elfeledjük. Valóban Toldy Ferencz pantheont emelt, melynek teljességéből csak ő hiányzik!

Az ősz mester, Kazinczy Ferencz prófétai szeme jól nézte ki méltó örökösét, kire nagy szive szeretetét eláraszsza s örökül hagyja; azt a szeretetet, melyet honszerelem, a muzsák szeretete és felebaráti szeretet, mint folyók a tengert, alkottak mérhetetlen nagygyá. Tán isteni sugallatból járult épen az ő vestatüzéhez az ifju, hogy meggyujtsa nála szerényke mécsét, az ő örökkön-örökké olthatatlanul lobogó vestatüzéhez, melyet ma szörnyü kegyetlenség istentelen kezekkel s hiun tetszelegve meggyaláz s orczátlan vakmerőséggel hivja ki a köztetszést, hogy herostratusi munkáját megtapsolja . . . Oh ha tudnák, hogy ime hamvadó, szent tiszteletü örököse meggyaláztatásában szégyenkoszorut is viselt érette! . . .

Az ősz mester jól látott. Az ifju halavány mécse mind jobban és jobban erősödött világában s lassacskán bevilágitotta irodalmunk mély éjszakáját, mint tavaszi nap, melynek nincs lángsugara, de mind nagyobb a világitó ereje. Az irodalom világitó-forrása volt ő, melyből tudósok és költők egyaránt meritettek, s melynél egész irodalmi nemzedék fogott szikrát. Igy valósult meg ő benne magában, mit egy egész század hiába munkált, az irodalmi központ, mely aztán róla az egész fővárosra kiterjeszkedett.

Félszázadon át — nagy idő halandó ember életében! — hordozta vállán az irodalmat, mint Atlasz az eget. Minden sugár tőle sugárzott ki, minden sugár hozzá sugárzott vissza. Kezében volt a halhatatlanság glóriája, melylyel sokaknak fejét megkoszoruzta, csak a magáét sohasem. Jobb kezekben már nem is lehetett. Ős időknek sötét fenekére szállott, mint a gyöngyhalász, s az odaveszett élet romjaiból tömérdek kincset, drágát és közbecsüt, hozott napvilágra. Elámultunk láttára, hogy az mind a miénk. Éles szemével a drágakőnek porszemét is meglátta a sötétség gyomrában, s kihalászta onnan a halhatatlanság pantheonába. Önmagát, a nagybecsü drágakövet nem vette észre soha, önmagát kifeledte onnan, hol méltón megillette volna a hely, méltóbban, mint sok mást.

Irodalomtörténetünk megalapitója ő! Csenevész heverő mag volt csak, mikor még élte tavaszában reá vetette szemét. Felemelte, fogékony termőföldbe ültette, hamar kihajtott csemetéjét ápolta, ótta, mint gondos kertész legféltettebb növényeit. És ötven évi lankadatlan gondozás után életének őszén ime terebély lombu magas sudárba szökkent, s melyet egykoron a honszeretet nagyitó szeme se vett észre, ötven év alatt — mely mind a Toldy Ferenczé — messze-messze külföld is kilátta ormát.

Midőn a nemzeti költészet uttörő geniusza Kisfaludy Károlyban lehunyt, Toldy Ferencz, a sirig barátja, a siron tul kegyeletes tisztelője, mély belátással tudta az országos gyászban szenvedőleges részvétet cselekvő nyilvánulásra birni. Jól tudta, hogy a még veszteségét sirató sziv könnyebben nyilik meg az adakozásnak, mint ha már elsirta fájdalmát: filléreket kért a gyászoló nemzettől, hogy az elhunyt költő emlékét megörökitse. A fillérek tetemes összegre rugtak; szobrára, munkáinak kiadására kikerült a költség; söt fölösleg is maradt. Ebből a fölöslegből emelt Toldy Ferencz enyészhetetlen, dicső emléket nemcsak költő barátjának, hanem önnön humanus nagy lelkének is, a Kisfaludy-társaságban, melynek az egész nemzetre kiható jótékony müködése immár megbecsülhetetlen. Hogy csak egy imént támadt, alig-alig hegedt nagy sebet ujra felszakitsak: Arany Jánost is az vezette be a költészet szent csarnokába. Mit mondjak akadémiai széleskörü munkásságáról, melynek tagjává elsők közt avatta a közbizalom, mely jelenlegi szervezetét ő neki, az ő külföldi tanulmányainak köszöni? Mit mondjak arról az odaadó buzgóságról, melylyel az akadémiai és az egyetemi könyvtárt rendezte? Mit mondjak egyetemi tanárkodásáról, mely tisztét hivebben és méltóbban nem töltötte be senki sohasem? Mit mondjak uj magyar muzeumáról, mely egy gyászos korszak fásult fájdalmában missziót teljesitett s jeligéje: «. . . peragit tranquilla potestas quae violenta nequit . . .» az egész hazának jelszava lett? Mit mondjak kiadásairól, emlékbeszédeiről? Mit arról a lelkes önzetlenségről és jóakaró buzditásról, mely egész irodalmi nemzedéket nevelt? Ki tudná annak a szakadatlan félszázados munkásságának minden irányát, minden mozzanatát a kegyeletes megemlékezés halvány fényében megvilágitva illőleg kidomboritani? Klio kell ide, ki avatott vésőjével messe érczébe eltörülhetetlenül, nem én gyönge ajku gyermek, ki csak némán áldozhatnék legméltóbban emlékének!

Félszázados, pihenéstelen, hangyaszorgalmu munkásság! Mindenfelé szerteágazó, gyümölcseiben gazdag termésü munkásság! Emelt-e ennél méltóbb oszlopot magának valaki? S mily önzetlen munkásság! Mások is irnak. Irnak hiuságból, beteges hirszomjuzásból, szolgalelküségből, aljas kenyér keresetből tollukat piaczra hurczolva: ő szeplötlen hazaszeretetből. Félszázados szakadatlan munkásság nem édes, de mostoha hazája, mostoha anyanyelve szolgálatában! Adta-e ennél monumentálisabb bizonyitékát honszerelmének valaki? Nem hirdette szóval fennen, nem fitogtatta üres sallangokban; nem csörtette büszkén szabadságvivó kardját, harczmezőn kiontott vérre, tátongó sebekre sem hivatkozott: s szerette-e mégis hazáját valaki a világon odaadóbb, nagyobb szerelemmel, mint ő, ki csaknem két emberöltőnek, egész életének óriási hasznos munkásságát, egész nagy életét áldozta neki?

Hazám ifjusága! Évről-évre szent áhitattal gyujtsuk meg sirján az emlékezés lángját, még a haza kegyeletének adóját méltóbb alakban le nem rója; gyujtsuk meg azután is folyton-folyton, mert nála tanuljuk meg, mint kell szépen és hasznosan élni. Oh ha minden ifju nemzedék a kegyelet egy ilyen szent pillanatában elvinne valamit szivében sirjáról az ő önzetlenségéből és örök ifju lelkesedéséből és jóra, szépre s igazra törő buzgóságából és ernyedetlen tevékenységéből és nagy hazaszeretetéből: az ő szelleme büszke örömmel tekintene arra az ifjuságra és a hazának áldása serdülne ifjáságában!

Horváth Mihály sirjára **Borovszky** Soma IV-ed éves bölcsészhallgató helyezett koszorut a következő beszéd kiséretében:

Elhoztuk hálánk és kegyeletünk szerény koszoruját sirodra, dicsőült szellem!

Eljöttünk poraidhoz, hogy soha nem enyésző szellemed világánál fölmelegedjék lelkünk, mint a zarándok lelke, midőn hosszu utja után kegyelete tárgyához ért. Magasztos alakodat elrabolta tőlünk az irigy föld, nemes lelkedet magához vette a magas ég: nem vagy te többé miénk. Csoda-e, ha emlékedet mind jobban-jobban mossa az idők rohanó árja?

Hiszen, midőn e néhány pillanatot emlékednek szenteljük, a fölött habozunk: irói érdemeid nagyobbak-e, melyekre büszkék lehetnénk, vagy nemzetünk közönye, mely irói érdemeiddel nevedet is lassanként a felejtés éji homályába temeti. — Uraim! E sir, melynek hantjaira leteszszük koszorunkat, Horváth Mihály, a történetiró sirja. A Horváth név nagyon gyakori irodalmunk történetében. Attól a Horváth Andrástól, ki a XVI. században Mózes rettentő «Átkát» dörögte a romlásnak indult nemzet szemébe, Horváth Mihály haláláig három század zivatarja vonult el nemzetünk felett, s nincs oly század, melyre ne jutna Horváth, ki szivvel és tollal, észszel és tettel ne szolgálta volna a hon ügyét. Pálóczi Horváth Ádám Hunniását nagy lelkesedéssel fogadta az olvasó-közönség, bár az egész nem egyéb, mint a franczia éposz rosszul sikerült utánzata. Mig Horváth János püspök az egyházi irodalomban fejtett ki korszakot alkotó tevékenységet: addig Horváth Péter a «Jászok, kunok eredetét» vizsgálta. Mig Horváth Endre Árpád csatáit énekelte meg s époszi nyelvünknek klasszikai erőt és szépséget adott: addig Horváth István, a legmagyarabb magyar történetiró, óriási fajszeretettől hevülő lelkének összes tehetségeivel szentelte magát a történetirásnak.

A tanszékről izgatott a magyar nyelv és hazafiság, az irodalom mezején küzdött a történetirói kritika mellett. S jóllehet később álutakra tévedt, nagy része van abban, hogy magyar történeti könyveink nem krónikák lettek többé. Felkutatta a holt adatokat, azokba életet lehelt s azokból épitett. Jól ismerte a történetirás törvényeit, midőn visszament a kutfőkre s örök érdeme marad az, hogy megteremtette a kritikai irányt históriánkban. A történelem, uraim, az igazság megörökitése az emberiség tanulságára. S épen ezért, ha valakitől, a történetirótól mindenesetre megkivánjuk, hogy részrehajlatlan és hü legyen; hogy müvét komolyság és méltóság lengje át. Azonban nemcsak birónak, hanem buvárnak is kell lennie, ki a történeti tényeket kutfejökig vissza tudja vinni. S mik ezek a kutfők? Az emberi és az állami élet. Avagy nem ép oly visszatetszéssel fordulunk-e el attól a történetirótól, ki az emberi természetet nem ismervén, nem képes mérlegelni az embereknek sem gondolkozását, sem tetteit: mint attól, ki a kormányzat titkaiba be nem tekinthet, s ennélfogva a formák változásának jellemét s a politikai okoknak a közügyekre való hatását sem ismeri.

A XVI. század közepétől, midőn a magyar történetirás első képviselői megjelennek, a jelen század elejéig, nemzeti históriánkban hiába keressük ez elvek alkalmazását. Puszta krónikáknál egyébre alig akadunk. Virág Benedek «Magyar századai»-ban uj irány kezd éledezni. Ő már oklevelek alapján irja meg nemzetünk történetét a mohácsi vészig. Római jellem, kit az erény lelkesit; lángoló hazafi, ki nemzetének nagyságán egész odaadással csüng és azt sirjáig elkiséri, szigoru erkölcsbiró, ki a nemzeti bünöket kérlelhetlenül ostorozza. De kritikája csakis a történetek erkölcsiségére vonatkozik. Az ő tanitványa volt Horváth István. Midőn tehát Horváth Mihály a jelen század harmadik tizedében dolgozgatni kezdett, nem találta épen parlagnak a kritikai történetirás mezejét. Első dolgozatai előkészületek voltak nagy müvéhez: hazánk egyetemes történetének megirásához. Ezt 1846-ban adta ki négy kötetben. A mily kiesinyléssel fogadta e müvét a kritika, ép oly mohón kapott rajta a müértő közönség. Habár a kritika katározottan kimondotta, hogy nem Horváth fog lenni a magyar Livius, ő kétszerezett buzgalommal folytatta a megkezdett pályát. Hányan olvasták lelkesedéssel lapjait, melyeken a magyar dicsőség rajza mellett oly nagy szerep jutott a nemzeti sülyedés és tévedések ostorának. Szerették előadását, mely bár eleinte idegenszerü volt, a komolyság és méltóság, itt a melegség, másutt a lelkesedés jellegét viselte. Valóban, Horváth meg is érdemlé a jobbak figyelmét. Nemzeti nyelvünkön szokatlan volt az ily munka, mely rendszeresen adatokra támaszkodva, nemes és népszerü előadásban tárgyalta a nemzet történetét s birálta az egyes intézményeket és alakokat, következtetéseket vont a történeti tényekből. Minthogy őt magát egészen a 19. század liberálizmusának szelleme hatotta át, müvének nagy gyakorlati fontossága volt. A forradalmat megelőzött pártküzdelmekben, midőn az összes nemzetet csak a jelen foglalkodtatá, ő utalt a multra, melyen a jelen épül; mert erős meggyőződéssel hitte, hogy a mult és jelen közötti ellentétet csak a század szabad szellemének alapján békithetni ki. Horváth már előbb is számos becses dolgozattal gyarapitotta irodalmunkat. «Az ipar és kereskedés története Magyarországon», továbbá: «Párhuzam őseink és Európa többi népei közt» czimü munkáival két izben akadémiai pályadijat nyert. Hogy mily jelentékeny volt munkássága, mutatja az, hogy alig 30 éves korában csanádi püspökké lön kinevezve; s ez által tagja lett a főrendiháznak. Elkisérte a kormányt Debreczenbe s itt vállalta el a kultuszminiszteri tárczát. A forradalom leveretése után 18 évig ette a számüzetés keserü kenyerét.

Külföldön irta meg a «Függetlenségi harcz» történetét, mely bár egészben nem nagy sikert aratott, fontos adatokat tartalmaz e korszak eseményeihez; «Huszonöt év története» czimü munkája pedig a 48. előtti reformtörekvéseket tárgyalja. E két munka folytatását képezi magyar történelmének, melyet 1860-ban kibővitett s 1873-ban 8 kötetben ujra átdolgozott. Többek közt 2 jeles monografiát nyujtott: a Nádasdy Tamás és Frater György életrajzát, mely utóbbi talán a legsikerültebb munkái között s egy maga biztositja a babért irójának. El kell ismernünk, hogy Horváth könyveit is érheti gáncs: nemzeti hiuságból sokszor hódolt oly *előitéleteknek*, melyek történetünk egyes alakjaira, néha egész korszakaira oly praegnáns világot árasztottak, mely azokat egész más fényben tünteti fel, mint eredetileg vannak. De csodálkozhatunk-e Horváthon, ha látjuk, hogy ez előitéletek ma is uralkodnak? Vannak történetiróink közt, kik egyes históriai alakokban hajlandók oly erényeket is szemlélni melyekkel azok voltakép nem birtak; s vannak, kik egész osztályokra és korszakokra kárhoztató itéletet mondanak, holott azoknak sokat, igen sokat köszönhetünk. Horváthnak kortársa volt Szalay László. Szalay is megirta a magyar nemzet történetét, de egészen más szempontból. Horváth a multra azért hivatkozott, hogy a középkori viszonyok az egyenlőség és testvériség szellemében megoldást nyerjenek; Szalay a forradalom után azért vette kezébe a történetirói tollat, hogy megbizonyosodjék arról, vajjon az, a miért a nemzet annyit küzdött, üres phantázmák ködfátyolképe-e, mint ellenségeink szemünkre vetették, vagy erős, dönthetlen alapon nyugvó történeti létjog? S ennéljogva nála az államjogi szempont sokkalta lényegesebb, mint Horváthnál. Ki a magyar alkotmány fejlődéséről tiszta képet ohajt nyerni, Szalayt olvassa; de a ki Róma örökszépségü hisztorikusain képezie történelmi érzékét, az tanulja inkább Horváthot. És nekünk, pályatársak, fokozott erővel és szorgalommal kell az elődök által hagyott nyomon indulnunk, mert történeti irodalmunk mai produktivitása épen nincs arányban az olvasó közönség igényeivel. Szükséges ugyan, hogy a történelmünket megvilágositó adatok minél hozzáférhetőbbek legyenek s azoknak egybegyüjtése hasznos szolgálat a történeti irodalomnak; de midőn ez adatok összegyüjtésébe egy egész nemzedék temeti bele életét: különösnek találjuk-e, ha közönségünk ez idő alatt táplálékot nem nyerve, érzéketlenné lesz, elfásul még azon szellemi termékek iránt is, melyeket a komolyabb törekvés imittamott felszinre hoz? Ez aztán az oka annak is, hogy történeti irodalmunk nagyon anyagi, nagyon reális. Igen, mert nem lelkesedünk többé az ókor klasszikus történetiróin, kik között egy Livius az elbeszélésnek örökké felülmulhatatlan mestere, egy Sallustius a nyelv bájának minden izében ismerője és egy Tacitus, kiben oly bámulatosan egyesül a filozóf, a költő s a történetiró. — Tény az, hogy a történelemnek kötelessége a gyakorlati életre szükséges utmutatásokat megadni; de mit ér az anyag lélek nélkül, mit ér a száraz adatok halmaza, ha azt szerves egészszé nem alakitja képzelet és érzés? A modern történetirás azt kivánja tőlünk, hogy szakitsunk végleg a régi magyar történeti iránynyal. Azonban, pályatársak, mi nem vethetjük el azokat a szent hagyományokat, melyeket elődeinktől öröklénk. Nekünk folytatva kell épitenünk, és nem rombolva kezdenünk. Csak igy fogunk oda juthatni, hogy a világtörténelemnek hivatott magyar historikusai legyenek. E szent hagyományokat ápolva, ezekből ösztönt és lelkesedést meritve, fáradozott Horváth egész viszontagságos életén át. Mert őt a sors sokat hányta-vetette; fölemelte a legmagasabb polczra, s aztán oda dobta a számüzetés kinos keserveinek. De szenvedéseiben mindenkor volt egy vigasztaló szelleme: a hazai történetirás iránt lángoló szeretete. Nézzétek őt, barátaim, s tanuljátok tőle, miként kell fáradni, türni és lelkesedni.

Te pedig, szendergő halott, kit csak négy év takar el szemeink elől e sir, miként életedet a hazának, nemzetednek szenteléd, jelenjél meg gyakorta minékünk: világitson szellemed, vonzzon példád és tettre serkentsen emléked! Óh, ha igaz az, hogy jobb részünk nem hal meg a testtel: te élsz és itt vagy köztünk s megérted esdeklésünket. Ne is távozzál el tőlünk soha, soha! Es ha jönnének napok, midőn nemzetünk fölött a vészek fellegei tornyosulnak: tedd, hogy könyveidből tanuljon e hazának minden fia önzetlen honszerelmet, hogy követhesse az ősök erényeit s kerülhesse az apák tévedéseit! Csak egy kincse van a magyarnak: a mult; csak egy reménye: a jövő. Te e kincset kiemelted, vajh' mi e reményt valósitsuk!

Isten veled, dicsőült lény!
Emléked éljen közöttünk örökké.

Konek Sándor sirjára **Vidovics** Ferencz joghallgató következő beszédben helyezett koszorut:

Tisztelt gyülekezet szeretett polgártársak! Ama sirokhoz, melyeket az egyetemi ifjuság hálás kegyelete évenkint fölkeres — ime egy uj sirt hantolt a sors örök hatalma. E temető szentelt földje sok olyannak fedi hamvát, kiknek emléke s dicsősége ragyogóbb fényben árad e hazára: de nem fedi senkiét, a ki az egyetemi ifjuság hálás megemlékezését jobban kiérdemelte volna, mint — Konek Sándorét.

Benne nemcsak a budapesti tudomány egyetem jegyez föl veszteséget, de veszteséget jegyez fel a magyar tudomány is. A magyar tudományosság oly tudóst gyászol benne, a ki szakmájában európai szinvonalon állott. Az elméleti statisztikának, e modern tudománynak, mely ma már oly óriási gyorsasággal emelkedik, századokkal idősebb testvérei között a jelentőség hatalmas lépcsőjén, nálunk Konek Sándor volt ugyszólva első, de bizonyára a legbuzgóbb s leghiresebb müvelője. Néhány nagy munkája mellett, számtalan kisebb-nagyobb dolgozatot irt e szakban, melyeket roppant olvasottság, modern felfogás s kiváló értelmesség jellemez. Buzgó munkás volt, a ki tanári székének nemcsak előadásaival, de termékeny tollával is diszt kölcsönzött. Azonban ama gyászban, melyet halála okozott, a legfájóbb rész mindenesetre az egyetemi ifjuságé, s különösen a joghallgatókat segitő egyesületé, mely benne megalkotóját siratja. Sokszor és sokakról mondják el ezt a nevet: az ifjuság barátja. — Azonban az ifjuság iránt táplált eme barátság igen sokszor puszta szóvirág. — Konek Sándor nem ily értelemben volt az ifjuság barátja, őt valódi szeretet, bensö érdeklődés füzte az ifjusághoz, szerette az egyesben az összest, s az összesben az egyest; s e szeretet és érdeklődés nem elégedett meg azzal, hogy csak a tanári székről munkálkodjék az ifjuság javára. Ő látta az ifjuság egyetemi életében a társadalmi bajokat, s elkövetett mindent, a mi e bajok orvoslására elkövethető volt. — Ama beszédben, melyet székfoglalóul mondott, midőn az egyetem rektori méltóságára emelték az ifjuság segélyző egyesületekről szól, s minden szavát a meggyőződés, heves munkára ösztönző érdeklődés s nemes emberszeretet hatja át. — Valóban a jogász segélyző egyesület, mely fennállása óta száz meg száz szegény ifjunak tette lehetővé, hogy elérje czélját — Konek Sándornak egyik legdicsőbb emléke. S ez az emberszeretet s az emberi szenvedések enyhitésének forró vágya, egyik legnemesebb vonása volt jellemének.

S habár a mi koszorunk igen szerény arra, hogy megháláljuk vele mindazt, a mivel a joghallgatókat segitő egyesület, s az egyetem egész ifjusága Konek Sándornak tartozik — legyen mégis jelképe annak, hogy emléke él s mindenha élni fog szivünkben, életünk pedig legyen bizonyitéka annak, hogy Konek Sándortól munkás életet s nemes emberszeretetet tanultunk, s megtanultuk őt jóltevőként áldani. Adjon neki enyhet a sir, és örködjék hamvai felett — örök hála és szeretet!

Konek S. sirjától *Balassa* J. sirjához vonult az ifjuság. Itt **Ribáry** Béla III.éves orvost. hallgató tartott beszédet, melynek bevégeztével koszorut helyezett az emlékköre. A beszéd igy hangzik:

A budapesti testvéregyetem ifjusága évenkint elzarándokol e helyre, hogy meglátogassa a nemzet elhunyt nagyjainak itt emelkedő sirhalmait. Ide vezeti a hála, mert köszönettel tartozik a nagyoknak, nemcsak azon tettekért, melyekkel a közjót előmozditák, de azon példaadásért is, melylyel az ifju nemzedéket hasonló müködésre buzditják. Ide vezeti a kegyelet és tisztelet, melyeket szivében e nagyok emléke iránt érez, kik szivöknek minden dobbanásával, ajkuk minden szavával, elméjök minden vivmányával a közjónak szolgáltak. Elmegyünk e napon Batthyanyi L. siremlékéhez és meghajlunk e magasztos történelmi alak, nemzeti szabadságunk első vértanuja előtt, — el Deák Ferenczéhez, ki a sirja felett majdan emelkedő emléknél is maradandóbbat emelt magának tiszta jelleménél és hafiasságánál fogva, — el Vörösmartyéhoz, a magyar költők királyához, ki költői ihletségével, ajkának lángszavával ébreszté fel az álomba szunyadt magyart és tevé képessé szabadságának visszavivására. El más jelesek sirjához, kik mindannyian, majd a tudomány, majd a müvészet, majd egyéb emberi ismeretek terén szereztek maguknak halhatatlan érdemeket — valóban, kedves polgártársak, ezek között az első helyek egyikén állott Balassa János, kinek sirja mellett engem ért a kitüntető szerencse a testvéregyetem ifjusága nevében a kegyelet adóját leróni.

A jövő hónapban telik be 14 esztendeje annak, hogy e hideg sirbolt falai Balassa hült tetemeit magukba fogadták. Oly korán, 56 éves kora daczára, s 26 évi tettekben gazdag müködés után is, oly korán ragadtatott ő el közölünk, hogy a magyar ifjuság és magyar tudomány siratni fogja vesztét még akkor is, ha az ő helyét bárkik foglalandják el, mert Balassa valóságos tünemény volt a magyar orvosi tudománynak elsőrangu csillagokban oly szegény egén.

Hogy elvesztése felett a fájdalomnak s a kegyeletnek, melylyel emlékét a m. t. egyetem ifjusága e napon évenkint megüli, magyarázatát adjam, engedjétek meg, kedves pályatársak, hogy röviden elmondjam Balassa meteorszerü pályafutását.

Nem azért fogadtam el e megtisztelő feladatot, mintha azt hinném, hogy Balassa életét nagy szavakkal kellene dicsőitenem; az ő tettei minden ékes szólásnál jobban, beszédesebben hirdetik, mi volt ő nekünk, mit veszitett benne az édes haza, az emberiség, a t. egyetem ifjusága. De elfogadtam azért, hogy az ifjabb nemzedék előtt, me csak hirből ismeri, röviden vázoljam pályafutását, hogy azon példából, melyet Balassa élete nyujt nekünk, különösen az általa mivelt tudomány növendékei buzditást meritsenek s másrészt, hogy valamennyien, kik e sirüreghez elzarándokoltunk, felujitott kegyelettel adózzunk az ő szent emlékének.

Balassa mint egy szerény evangelikus lelkésznek fia, látta meg a napvilágot. Atyja gondosan nevelé és oktatá a serdülő gyermeket, kinek elméjét és szivét már legifjabb korától kezdve azon eszme lelkesité, hogy mint orvos fogja szolgálni hazáját s az emberiséget. Szerény körülmények között, söt küzdve anyagi gondokkal, de példás kitartással követé az ifju a maga elé kitüzött czélt s már 25 éves korában meghivást kapott a budapesti t. egyetem orvoskarának sebészeti tanszékére. Nehéz volt itt állása, nem csupán azért, mert egy uj irány követője volt, de főkép azért, mert a maga szakában oly országos hirü férfiunak lön utóda, a milyen Stahly volt. De Balassa jól betölté a helyet, mert nem a szerencse, hanem az alapos tudomány világa vezérelte őt egész orvosi pályáján, ez vezette kezeit, midőn mütőszereivel sebzett, hogy enyhitsen, metszett, hogy gyógyitson.

Nagy volt Balassa mint tudós, nagy mint tanár, nagy mint orvos, végül, mi nagyságát betetőzi, nagy mint ember és hazafi.

A tudomány terén azért nevezem őt nagynak, mert nem csatlakozott egy, előre kijelölt irányhoz, hanem folyton tanulva, vizsgálva és észlelve, a sebészetet hazánkban az öntudatos tudomány és müvészet magaslatára emelte.

Nagy volt ő, mint tanár, erről tanuságot tehetnek azon százak és ezrek, kik még a tudomány azon tárházát gyümölcsöztetik széles e hazában, melyet tőle sajátitottak el, s kiket ő 26 esztendei tanárkodása alatt nevelt. A biztosság azon érzete, a meggyőződés azon melege, melylyel ő az eléje hozott beteg kóros állapotát felismerte, elemezte, melylyel a kezelés módját meghatározta, azt keresztül is vitte, száz és ezer esetben áldásos eredménynyel, hiánya azon nyeglességnek, mely az orvosi tudomány nem valóban hivatott müvelőinél, ha müködésük gyakran véletlenül sikeres is, feltalálható, értelmes előadás, felvilágositó magyarázat, a legnemesebb nyugalom tették őt oly jeles tanárrá, hogy hozzá kevés foghatót birt kora felmutatni. Mint tudós és tanár azonban nem csupán az egyetemen és kórodában, s nem csupán a betegágy mellett, hanem az irodalom terén is müködött sikerrel és jól. Pedig e tekintetben is küzdenie kellett 2 irányban, először is a magyar orvosi nyelv fejletlenségével, mert ekkoráig az egyetemi előadások nyelve a latin volt, s másodszor utmutató müvek hiánya miatt. Három nagyobb terjedelmü müve jelent meg, és számos apróbb közleménye az «Orvosi hetilap»-ban, melynek megteremtője ugy szólván ő volt. A magyar orvosi egylet által 1864-ben meginditott könyvkiadó-vállalatnak is ő volt a tervezője, és egyik megalapitója. De nem bocsátkozhatom részleges felsorolásába mindannak, a mit Balassa e téren véghez vitt, csupán néhány adattal kivántam figyelmeteket, kedves pályatársak, e téren való érdemeire felhivni.

Nagy volt Balassa mint gyakorló orvos is. Azon ezerek s ezerek, kik kezdve a királyi családtól, le a legigénytelenebb koldusig, az ő áldott kezének és tudományának köszönhetik gyógyulásukat, elég ékesszólóan hirdetik, mit veszitettünk benne, mint gyakorló orvosban. A hadvezér karddal, az államférfiu tollal, a müvész ecsettel és vésővel, a szónok és tanár szavakkal védi ez emberiség érdekeit: Balassa kutaszszal és mütőkéssel kezében, ajkán az emberszeretet mosolyával, szivében az igaz részvét gyöngyeivel, szemeiben a belőlük sugárzó jósággal és vigasztalás érzetével lépett a beteg kórágya elé. Igen, Balassának már csak megjelenése is a betegnek bizalmat öntött ennek aggódó szivébe. Nemes kifejezésü arcza, a rajta elömlő szelidség, a bátoritó szavak, melyek ajkáról ellebbentek, már félig meggyógyiták a beteget. Hire nemcsak országos, hanem európai is volt, kerestek is nála enyhülést, és gyógyulást számosan, kik a legmesszebb vidékről, távoli országokból hozzá seregleltek, az ő ajtaja nyitva állott nem csupán gazdagnak, de a legügyefogyottabb szegénynek is és ez tevé őt, kinek minden perce drága volt, nagygyá mint orvost is.

De nagy volt Balassa mint ember s hazafi. Mint embernek a legszebb férfijellem képezte födiszét, a barátság és hüség odaadása azok iránt, kiket szeretett, mint férj és atya s családja védtelen tagjainak gyámja és támasza, emléke ezek szivéből sem fog soha kihalni. Mint hazafi ő is megszenvedett hazájáért, a 48—49-iki szabadságharcz leveretése után börtönben sinlé a haza ügyéhez való ragaszkodását, utóbb pedig az által bizonyitá be hazaszeretét, hogy a külföldről hozzá intézett előnyös meghivásokat nem fogadta el, itthon akarván értékesiteni nagy tudományának kincseit.

Jól tudom, kedves polgártársak, hogy halvány a kép, melyet e nagy férfiuról festettem. De pótolja a hiányt azon tisztelet és kegyelet, melyeknek érzetétől lelkesitve iparkodám e drága halott emlékét szivetekben felidézni.

Nem sokára azután, hogy 14 év előtt hideg tetemeit e sirboltba helyezék, e diszes emlék emelkedett felette. De ez emlék el fog mulni, az idő vas foga megemészti, szétmálasztja azt, s a koszoru, melyet most a budapesti m. t. egyetem orvostanhallgató ifjusága nevében teszek le sirjára, elhervad még elébb, de neve, emléke élni fog, addig, mig egyáltalában lesz orvosi tudomány!

Mielőtt megválnánk sirodtól, fogadd dicsőült szellem e reánk nézve szent helyen tanitványaidtól azon szent fogadást, hogy minden törekvésünk oda lesz irányozva, miszerint a te nyomdokaidban járva, a szenvedő emberiség javára szenteljük éltünk egész munkásságát és törekvését!

Ezután *Vörösmarty* Mihály sirját látogatta meg az ifjuság, a sirra **Közményi** Ferencz II-od éves joghallgató tett koszorut a következő beszéd kiséretében:

A Szózatnak épen most elhangzott sorai évről-évre megzendülnek itt a halottak országában, a nemzet nagyjainak sirjánál, elzengve a hálás maradék által.

De nemcsak a kegyelet ünnepének szentelt eme pillanatokban rezdülnek meg nemzeti énekünk dalai, hanem mindannyiszor, valahányszor szeretjük, vagy féltjük a hazát.

Azonban bárhol hangzanak is fel e szent szavak, alig vernek azok fel érzéstől dagadó keblünkben erősebb hullámokat, alig ragadják meg erősebben képzelődésünket, mint épen e helyen, hol költője porai nyugosznak.

Egymagában elég volna e költemény, hogy a hálás ivadék tisztelettel állapodjon meg a hazáját oly forrón szerető költő hamvainál és lerója sirja mellett a hála és kegyelet adóját, melyre annyira érdemes.

Kifejezi ugyanis e költemény mindazt, a mi a magyar hazafi keblét eltelheti; ki a mult dicsőségét, a jelen küzdelmét s a jövő kétes voltát. Innen e mü folyton lelkesitő hatása, mely nem fog nyomtalanul elhangzani mindaddig, mig Magyarország létéért és jogaiért küzd. A dicsőségteljes multból bátorságot, a jelen küzdelmeiből erélyt, s a kétes jövőből változhatatlan odaadást fogunk meriteni a «Hazádnak rendületlenül» hangjaiból.

De hát csak ennyit tett e Vörösmarty irodalmunkért, hazánkért, nemzetünkért?

Nem szükséges önöknek mondanom, hogy az emlitett mü óriási munkásságának csak egy parányát képezi; mert Vörösmarty maradandó alkotásokat hagyott maga után a költészet minden nemében. Mint epikus aratta legszebb babérait; a drámát müvelte a legtöbb odaadással; legnagyobb azonban a lyrában volt. De bármely faját müvelte is a költészetnek, mindenütt egyenlő nagyságban látjuk benne az embert és a hazafit.

Ez utóbbi tekintetben ugyanannak az eszmének volt képviselője a költészet birodalmában, ugyanazon tant hirdette a müvészet hatalmával, a melyet a politikában Széchenyi, hogy t. i.: «Magyarország nem volt, hanem lesz.»

A költő már Szózatában kifejezi bizalmát a nemzet jövője iránt, mert:

«Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobbkor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százezrek ajakán.»

De belévegyül még hitébe a kétség hangja is, midőn mondja:

«Vagy jönni fog, ha jönni kell,
A nagyszerü halál,
Hol a temetkezés fölött
Egy ország vérben áll.»

Azóta nehéz megpróbáltatáson ment át hazánk, de a «nagyszerü halál» nem következett be, reméljük tehát, hogy jóslatának kedvezőbb része fog beteljesülni s a jobb kor elkövetkezik.

Ezért is az ő példája lelkesitsen bennünket; érezzünk költőileg, gondolkozzunk emberileg és cselekedjünk, mint hü fiai e hazának. Őrizzük meg nyelvünkben nemzetiségünket, lelkesüljünk a müvészet nagy alkotásain, legyünk méltó utódai nemcsak érzésben, hanem akaratban, nemcsak szóval, hanem tettben is, hogy midőn nagyjaink közt az ő sirját is megkoszoruzzuk, csend s viharban elmondhassuk a költővel:

«Szent hazánk!
Megfizettük mind, mivel csak
Tartozánk.»

Végül *Arany* János sirjához vonult az ifjuság. A sir előtt nagy gyászlepel volt kifeszitve, s a gyászleplen számos koszoru volt. A frissen hantolt sirt egészen beboritották azok a koszoruk, miket a nagy költő ravatalára, majd pedig sirjára helyeztek. Arany sirjára az egyetemi olvasókör nevében **Nagy** Mihály joghallgató tett koszorut s a következő hatásos beszédet mondta el:

Mélyen tisztelt gyülekezet, szeretett polgártársak! «Minden mulandó! . . .» E törvény alól nem lehet kivétel földi, fizikai lény, legyen bár homloka a dicsőség babérkoszorujával övezve, vagy a mindennapi megkeresésének gondja miatt veritéktől izzadott. — Meghalni az élet reggelén, delén vagy alkonyán — közsorsa mindnyájunknak, s mégis oly nehezen tud belenyugodni az emberi ész; sajog a sziv, ha e kérlelhetlen törvény valamely szeretett, általunk becsült egyénen valósul meg.

Nem is csoda! hiszen az, kit tőlünk elragad, fel nem éled a most haldokló — de tavaszszal ujra ébredő természettel, hanem elköltözik örökre! . . . Helye, melyet oly fényesen betöltött, üres, betölthetlen marad, hiába keressük, hasztalan fohászkodunk, nem tér vissza többé! . .

Mennyire fáj egy ily veszteség s mily óriási, ha egy nemzet által szeretett férfiu költözik el az örökkévalóságba. — Ugy látszik, mintha a sors megirigyelte volna szellemi óriásainkat, nemzeti büszkeségünk kiváló alakjait, — mivel rajtunk, e sokat szenvedett hazán törekszik bebizonyitani évről-évre megujuló kérlelhetlen törvényét. Rendre, egymásután ragadja el nagyjainkat, egy eseménydus, viharos kornak tündöklő harczosait, tán csak azért, hogy a késő utókor gyermekei mindinkább érezzék a veszteség nagyságát, bámulják tetteiket s példáikon — a közönyösség létemésztő tespedéséből feliriadva tetterősbb életre ébredjenek; hogy tanuljanak bölcseséget Deák Ferencztől, szorgalmat és kitartást a tudományok elsajátitásában Csengeritől, szeretni hazát és mindazt a mi magyar, Arany Jánostól, a nemzet bübájos dalnokától, a költők fejedelmétől, kit csak egy héttel ez előtt kisért ki a nemzet részvéte a nyugalom hazájába, ahol küzdelmeinel teljes s dicsőséggel megfutott pályája fáradalmát kipihenhesse.

Nem fényes palotában, nem is biborban született, az órát, melyben először pillantá meg a nap fényét, nem bömbölő ágyuk moraja adta tudtára a nemzetnek. Hogy örüljön létezésén, mint ez a fejedelmeknél szokás, hanem egyszerü, csendes házikóban, szerény viszonyok között, s mégis. . . mindenki ismerte, örül, hogy születettl büszke, hogy magyar volt, s most az egész nemzet gyászolja, mert meghalt.

Embert, nagyobb, általánosabb részvét tán soha sem sirjába, mint Arany Jánost, hazánk nagy költőjét. Halála hirére egy egész nemzet szive dobbant fel, milliók sóhajától rezgett a levegő, olvadt keserves könnye a szivet mardosó fájdalom. A veszteség, mely halálával nemcsak irodalmunkat, hanem nyelvünket is érte, pótolhatatlan.

Elnémult a lant, melynek büvös hangjain nemcsak e hon, hanem a fél világ gyönyörködött; melynek hallatára örült a sziv, lelkesült mind az, kiben csak vér kering, melynek büvös hurjai csak azt zengték, a mi nemzeti, a mi magyar! . . . Dalában csodás harmóniává vegyül minden szép, fenséges érzelem; az igaz, szép és jó eszméje megtestesül s tanitja ifjat, öreget egyaránt, miként kell szeretni e hont s a nemzetet.

«Rendületlenül! ! . .» zeng a költő dala s ezt érzi jól mindenikünk. Ezernyi csapások sulya alatt nyögő honunk ugy remélhet szebb, hosszu életet, ha a költő szavait nemcsak átérezzük, hanem sziveinkbe véssük, kitörölhetetlenül, mert hiszen reményünk erős, hogy:

«Még jönni kell, még jöni fog
Egy szebb kor, mely után,
Buzgó imádság epedez
Százezrek ajakán! . . .»

Remélni, lelkesülni, az ifju sziv a nagyok példáin tanul. Van sok nagy honfiunk, kiknek példáin indulni s azokat követni magasztos, szép dolog, de egy sincs olyan, ki inkább követésre méltó, mint Arany. Benne felleli az ifju: a szerény, mindenkit becsülő, szerető embert; a fáradhatlan szorgalmu munkást, tudóst, a honáért lelkesülő hü honfiut, ki csak honában, honának és honáért élt. Fényes példája a legnagyobb jellemeknek, melyekhez hasonlóvá lenni minden nemesen érző ifjunak törekedni kell!

A dicsőség, mely még életedben homlokodat ékesité — örökre fenmarad remek alkotásaidban, s mi büszkék, szerencsések vagyunk, hogy e kincseket magunkénak vallhatjuk. Félve őrizendjük, s itt sirodnál igérjük, hogy parlagon heverni nem hagyjuk, hanem minden törekvésünk oda irányuland, hogy a bennök foglalt nemzeti érzületet, örök igazságot elsajátitsuk. Ez, s ennyi lehet jutalmad tőlünk, remek müveidért, melyekkel nemcsak e drága hon szeretetét, hálját, hanem a külföld bámulatát és elismerését is kivivtad. Fogadd e koszorut, melyet a testvéregyetem ifjusága az egész magyar ifjuság nevében sirodra helyezek ama hála és kegyelet kifejezéséül, melyet emléked iránt szivünkben érezünk és soha táplálni meg nem szününk. S bár drága tetemed e rideg sir zárja ölébe, szellemed élni fog közöttünk, mintaképünk, vezérünk leend az élet rögös utain, világitó szövétnek az igaz és szép keresésében.

Büszkén fogunk nevedre emlékezni, reád, dalnokok királya, s megőrizzük emlékedet, mig e hon áll s benne magyar él s magyar sziv dobog!

És most, isten veled, drága halott; nyugodjál békében tovább, s álmodjál sokat szenvedett nemzetednek a jelennél szebb jövőt! Tegye édessé álmaidat ama tudat, hogy példádon indulva mi is átértettük a «rendületlenül» . . . s hivei, támogatói leszünk édes hazánknak békében ugy mint vészben, viharban egyaránt; a mi fájdalmunkat pedig enyhitendik reánk hagyott kincseid s ama biztos tudat, hogy: bár mindnyájunk fájdalmára, örökre elköltözél közülünk:

De lelked nem a földbe, — a magos mennybe szállt,
Töröld le könnyedet, hü népe, hisz ő tulélte a halált.
Mig hallgatnak a lant szavára, mig egy magyar kebel dobog,
Ragyog emléked szent sugára, neved örökre élni fog!!..

Az ifjuság az általa meglátogatott sirok előtt födetlen fővel hallgatta végig a szónokokat, s minden sir előtt elénekelte a szózatnak és a Hymnusnak egy-egy versszakát. A beszédek végeztével az ifjak éljeneztek is, a mi nem volt egészen alkalomszerü. Az ifjuság kegyeletes tüntetését általában dicséretes rend jellemezte.

*

Simonyi Ernő sirját gyönyörü koszoruval ékesitette föl Zelenay Ottilia kisasszony, ki oly gyöngéd ápolója volt a jeles hazafinak betegsége alatt. A koszoru babérból, rózsából, fuchsiából és nefelejtsből volt kötve. Este a sir fényesen ki volt világitva.

*

A munkás-egyesületek.

A fővárosi munkás-egyesületek ma délután a Petőfi-utczán levő helyiségökben gyültek össze, s innét zászlaik alá csoportosulva vonultak ki a kerepesi temetőbe, hol **Eisler** Károly sirját látogatták meg. A sirkőre koszorukat helyeztek, s **Kürschner** Jakab, a munkások szóvivője tartott magyar nyelven hatásos beszédet, elmondva Eisler Károly történetét, s a munkás nép érdekeinek e bátor harczosát példányképül állitotta a munkások elé.

*

A kerepesi temetőben nyugvó irók és müvészek sirjait az irói és müvészi kör diszitette fel és világittotta ki. Nem feledkeztek meg a nemzet jeleseiről, kik elég érdemet szereztek az utókor hálájára. Koszorut tettek **Czakó** Zsigmond, **Obernyik** Károly, **Zilahy** Károly, **Remellay** Gusztáv, **Bajza** József, **Bernáth** Gáspár, **Pákh** Albert, **Mosonyi** Mihály, **Garay** János, **Kisfaludy** Károly és **Sárossy** Gyula irók, továbbá **Réthy** Mihály, **Szentpétery** Zsigmond, **Egressy** Béni, **Bartha**, **Megyeri** és **Hetényi** Laura sirjára.

Szeretetteljes gonddal és kiváló izléssel voltak diszitve **Márkus** István, Miklós és Elek közös sirja, továbbá: **Szerdahelyi** Kálmán, **Egressy** Gábor, a két **Lendvay**, **Tóth** Ede, **Izsó** Miklós és több elhunyt jelesünknek sirja, melyeket az elhunytnak családjai gondoznak.

A néptömeg még késő este is sürün hullámzott a temetőben, hol 9 óra felé ujra minden elcsöndesedett, a nép eloszlott, a lampionok kialudtak s a gyász és bubánat tanyája ujra elsötétült.

Figyelmeztetjük és kérjük tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük m. hó végével lejárt, hogy ujabb megrendeléseiket mielőbb megtenni méltóztassanak

Lapunk előfizetési ára:

egy hóra	1 frt 80 kr.	három hóra	5 frt
két hóra	3 frt 60 kr.	hat hóra	10 frt

Lapunk mindennap, tehát hétfőn és ünnepek után következő napokon is megjelen.

Az előfizető nevének, czimének, lakhelyének s az utolsó postának tisztán s olvashatólag kiirását kérjük, hogy a lap szétküldésében hiba ne történjék.

Előfizetést a hó bármely napjától elfogadunk.

Régi előfizetőink legczélszerübben cselekesznek, ha czimszalagjukat a posta-utalvány szélére ragasztva beküldik a kiadó-hivatalnak.

Az előfizetési pénzek és posta-utalványok Budapestre az „Egyetértés“ kiadó-hivatalába (himző-utcza 1. szám alá) küldendők.

Az „Egyetértés“ kiadó-hivatala.

UJDONSÁGOK.

— nov. 1.

— *Személyi hirek.* *József* főherczeg fia: Károly Ágost főherczeg a benczések győri főgimnáziumába a kitünően letett vizsgálat után magántanulónak beiratkozott. — *Gr. Kálnoky* Gusztáv, ki tegnap este utazott Bécsbe, e hó 6-ikáig marad ott. — *Odescalchy* Arthur herczeg, országgyülési képviselő e napokban Székes-Fehérvártt dr. Schwartz Gyula vendége volt. — *Wladimir* nagyherczeg, mint Berlinből jelentik, Ludwigslustról Berlinbe érkezett s onnan azonnal Bécs felé folytatta utját. — *Gorcsakov* herczeg családjával együtt Baden-Badenbe utazott. — *Keudel* Róbert német nagykövet az olasz udvarnál, e hó 1-én visszatért Rómába. — *Együd* István, a népszinház érdemes tagja, kinek játékát rég nélkülözi a közönség, egészsége teljes helyreállitása végett az egész telet Váczon nyugalomban fogja tölteni.

— **A „fővárosi tüzoltók és a magyar nyelv"** czimű közleményünkre vonatkozólag illetékes helyről azt a helyreigazitást vettük, hogy a tüzoltó testületnél mind a vezényelt, mind az ügykezelés az intézmény fennállása óta magyar volt.

— **Jubileum.** Negyven éves államszolgálati évfordulóját ünnepelte a napokban Horváth Illés kir. itélő táblai biró s a polgári tanács vezetője. Szerényen, csendes házi körben akarta megülni a nevezetes napot, de kartársai és barátai meglepetési szereztek számára, a mennyiben meghivták banketra, a melyet Horváth tiszteletére rendeztek s a melyről az ünnepelt csak a banket napján, a meghivás alkalmával szerzett tudomást. Horváth Illés viszonozni akarva az iránta tanusitott gyöngéd figyelmet, tegnap lakomát adott a Szikszayban, melyre mindazokat meghivta, a kik az előző banketten ott voltak. A kedélyes lakomán több felköszöntőt mondottak a jubileumra.

— **A tengeri vihar,** mely a fiumei kikötő közelében négy osztrák-magyar kereskedő hajót tett tönkre, a fiumei kikötő épitő hivatalnak a közmunka és közlekedési miniszteriumhoz intézett jelentése szerint a fiumei kikötő épitményében kárt nem okozott.

— **Arabi fogsága.** Arabi pasa Kairóban abban az épületben van elzárva, mely az «Uj hotel» mögött épült. Ez az épület, bár alig 15 éve épült, egészen roskatag. A házat eleinte szinházi jelmezek, majd állami felszerelvények raktárául használták. Az arabi szobájában egy tábori ágy, két szék, egy pad s cserépkorsó van. A fogoly, leginkább rizszsel él s hozzá főtt szárnyasokkal.

— ***Borzasztó gyilkosság.*** Esztergomból irja levelezőnk a mult hó 31-ről: Borzasztó gyilkosság történt városunkban ezelőtt 2—3 nappal, a minek csak ma jött nyomára a rendőrség. Az eset a következő: Ez előtt négy héttel meghalt *Németh* Józsefné, s három örökös maradt utána. Az örökösök nemtudtak egymásközt az örökségen megosztozni s azóta folyton czivakodtak. E hó 28-án a két idősebb testvér össze verekedett, de csakhamar kibékültek s abban állapodtak meg, hogy a kettőjökre eső örökséget eladják s ugy fognak a befolyandó összegen megosztozkodni. Vasárnap este elhatározta a két veszekedő örökös, hogy Budapestre mennek, s ott fogják az örökségüket eladni. Az egyik, a ki nejétől már régebb időtől elválva él, felkereste nejét vasárnap este s arra kérte, hogy adjon neki és testvérének 10 forintot kölcsön, mert nincs utravalójuk. A nő a kért kölcsönt megigérte. Szó volt köztük, hogy hétfőn hajnalban indulnak Budapestre. A nő erre azt válaszolta, hogy csak akkor fogja a kért összeget átadni, ha látni fogja, hogy indulóban vannak. Hétfőn hajnalban csakugyan elment nejéhez az uti költségért. Nejének feltünt, hogy férje maga van, holott előtte való este azt mondta, hogy ketten mennek. Kérdezte is férjét, hogy testvére hol van, mire ez azt válaszolta, hogy a ház előtt várakozik. A semmi rosszat nem sejtő nő elhitte s a pénzt átadta. A legfiatalabb testvér mindezekről tudomással birt, nevezetesen arról, hogy testvérei Budapestre készülnek. Mult hó 31-én azonban már jelentést tett a rendőrségnél, hogy testvérei hazulról már 2—3 nap óta távol vannak s ő rosszat sejt, kérte a rendőrséget, hogy a két testvér által lakott szobát nyittassa fel. A rendőrség a kérelemnek eleget tett. A mint *Békási* rendőrbiztos a szobába lépett, azonnal egypár véres szalmaszálat talált a padlón. Rögtön megkezdte a vizsgálatot s kiderült, hogy a szobában dulakodás volt. A padlón szalmazsák volt, s azon több ágynemü. Félre huzatta a szalmazsákot s annak a helyén friss ásást talált. Alig hogy a földet megérintette, két tárgyra akadt. Tovább ásatott s előtte volt a meggyilkolt meztelen holtteste a legborzasztóbb módon összevagdalva. A holttest mellett véres balta, a melylyel a gyilkosság végrehajtatott. A fejen kilencz sebhely van, a jobboldali arcza szájtól egész a fülig fel van hasitva, ugy hogy a száj üregbe lehet látni, az orrtól felfelé az egész arcz össze van vagdalva. A gyilkosok okvetlenül többen lehettek, mert a meggyilkolt igen erős ember volt. A vizsgálattal Schelcz biró van megbizva. A gyanu az egyik testvért is terheli.

— **Éhen haltak.** A nagyváradi «Szabadság» irja: Olasziban, a két utczában Antoni Miklós napszámosnak két gyermeke halt meg, kiknél az orvosi vizsgálat konstatálta, hogy a kiéhezés következtében állott be a halál. A két gyermek közül a nagyobbik 14, a kisebb csak 2 hónapos volt, s tagjaik annyira elasztak, hogy csak kicsiny csontvázuk maradt meg. A szerencsétlen család iróztató nyomorban szenved. A szegény napszámos apa a legnagyobb igyekezettel sem szerezhet annyit, hogy nagy családjának elég eleséget is juttasson.

Rövid hirek. ***Nagy-Kanizsáról*** irják lapunknak, hogy az ottani zsidó hitközség rabbiját, ki harminczkét éven át nem sok magyar barátságot mutatott, teljes fizetésével nyugdijazta és az uj *magyar* rabbi költségeit is fedezi, csakhogy az istentiszteletet egészen magyarrá tegye. — ***Berettyó-Szt.-Mártonból*** irják, hogy Holbecz József ottani kath. lelkész kertjében a málna nemcsak virágzik, hanem mindenki által bámult bő terméssel is szolgál. — ***Kovacsics*** Péter fertő-szt.-miklósi lakos, Kara Ferencz ugyanottani lakost okt. 27-én virradóra agyonszurta; a tettest elfogták.

— **Izgalmas eset.** A «Magyar Hiradó» könyomatu lap irja: Ma délután a muzeum köruti «Muzeum-kávéházban a következő eset történt, melyet egyik szemtanu igy ad elő: Pontban ½3-kor volt; Én sakkoztam az egyik az asztalnál, melynek szomszédságában az ablak mellett ült Verhovay Gyula Kada Elek társaságában. Egyszerre erős hang riaszt fel kombináczióimból «Hát ki a nyomorult?» Felnézek, s egy fiatal embert látok felemelt bottal Verhovay előtt, két más fiatal ember társaságában. Verhovay hirtelen revolvert ránt elő, rászegzi az előbbi hang tulajdonosára s azt mondja «Ön!» «Tegye el a revolvert» «Nem teszem, hanem lelövöm, mint . . . . .» A kávéház személyzete összecsődül, a vendégek felriadnak, «abzug» «ki vele» kiáltások támadnak s mire beavatkozás történhetett volna, a támadó fiatal ember társaival együtt eltávozott. Az egész történet egy pillanat müve volt.» Mint halljuk, a támadó fiatal ember *Nagy* (Grósz) Sándor ügyvédjelölt volt, a ki Verhovayt a «Függetlenség» zsidóellenes magatartása miatt akarta megbotozni. A kávéházból eltávozása alkalmával ugyanazon szemtanu szerint még azt mondta «majd veszek magamnak máskor elégtételt». ***Egy másik forrás*** következőleg irja le nekünk az esetetet: «Izgalmas jelenet folyt le ma a Muzeum-kávéházban. Délután két órakor egy magas fiatal ember lépett be a nevezett kávéházba, hol Verhovay Gyula egy asztal mellett ült és beszélgetett. A fiatal ember egyenesen Verhovay felé tartott, ki mihelyt a felemelt bottal feléje közeledőt észrevette, revolvert vett elő s e szavakkal irányozta feléje: «Ha megmozdul, lelövöm!» A fiatal ember, a ki nem más, mint az a ***Nagy*** Sándor ügyvédjelölt, ki Verhovayt egy pár nap előtt egy nagy napilap ***Nyilttérében*** megtámadta s azzal fenyegeté, hogy Bartók fegyverével fog vele szemben élni, oda lépett Verhovayhoz s azt kérdezte tőle: «Én vagyok az a hitvány zsidó?» Verhovay erre igy felelt: «Ha azt mondta, akkor az!» Nagy S. erre Verhovay karja felé nyult, de ő hirtelen visszarántá karját s még egyszer azt mondha: «Ha megmozdul lelövöm.» Nagy S. erre botjával fenyegetve igy szólt: «Megállj . . . . . . majd veszek én magamnak elégtételt.» Ezzel hátat forditott neki s az ajtó felé tartott. Verhovay ekkor a nagyszámu közönséghez fordulva igy szólt: «Lássák milyen gyáva!» Nagy erre visszafordulva azt mondá: «Te vagy a gyáva, mert revolverrel véded magad.» Ezzel eltávozott. E jelenet nagy izgatottságot keltett a közönség közt.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

— **A tüzoltó főparancsnoki** állomásra kiírt régibb három havi határidő ma járt le; eddig 12 kérvény érkezett de többnyire a régi pályázók részéről.

— **A közoktatásügyi miniszter** leiratában értesiti a fővárost, hogy a Beleznay-kert telkén a technologiai muzeum számára az épület átalakitását elkezdte. A technologiai muzeumnak leirását, berendezését, czélját ismertető terjedelmes értesités után a miniszter reflektál a törvényhatóság azon átiratára, hogy a muzeum befektetési költségeihez és évi fentartásához is járulni fog, de előbb alaposan ismerni kivánja az intézményt, kéri a minisztert, hogy most már a muzeum létesitése küszöbén az igért támogatást tényleg is adja meg.

Ujabb szabályrendeletek.

A tolvajlások és betörések elharapódzása idejében a rendőrség rendeletileg esti 9 órára tüzte ki a főváros területén a kapuzárás kötelező időpontját. A városi szabályrendelet, mely érvényben áll, ilykép rendőri intézkedéssel alteraltatott, söt mintegy magától értetődőnek látszott, hogy a kapupénz fizetésének kötelezettsége is 9 órakor kezdődik. Ezzel majdnem egy időben történt, hogy Bécsben feszegetni kezdték a kapuzárás kérdését s 11 óráról beszéltek. E két körülmény napirendre hozta a tárgyat; a városi szabályrendelet kidolgozása a főváros IX-ik ügyosztályának gondjai közé kezdett tartozni. Számos ujabbi tapasztalat tette szükségessé a tüzetes körülirásokat, pótlásokat s az állandó házi lakók érdekében némi előny biztositását. Az ügyosztály kidolgozta a szabályrendeleti javaslatot, szétküldte a rendészeti bizottság tagjaihoz s ezen bizottság már a napokban tárgyalni fogja a fontos, mert a főváros minden lakóját igen közelről érdeklő javaslatot. A rendészeti bizottság még két más rendeleti tervet is tárgyalni fog, u. m. a *sipládások s a tükrök utczai szállitása* ügyében készülteket.

A kapuzárási szabályrendeletet egész terjedelmében közöljük:

I. *Szabályrendeleti javaslat a* **kapuzárás** *iránt.*

1. §. Minden — a főváros területén fekvő — háznak tulajdonosa, illetőleg birtokosa gondoskodni tartozik, hogy házának kapuja használható zárral ellátva s október 1-től ápril 30-ig esti 10 órától reggeli 5 óráig, május 1-től szeptember 30-ig pedig éjjeli 11 órától reggeli 4 óráig bezárva legyen.

2. §. Kapunyitási dijat a házfelügyelő, házmester vagy kapus a közönségtől, illetőleg házlakóktól csak az 1. §-ban meghatározott zárvatartási időben és csak a 3. §-ban meghatározott mennyiségben szedhet. Kapunyitási dijat ezen időn kivül, vagy annak fejében többet, mint a mennyi a 3. §-ban meghatározva van, szednie, vagy igényelnie tilos.

3. §. A kapunyitási dij, — tekintet nélkül a kinyitáskor he-, illetőleg kibocsátott személyek számára, — a kötelező bezárás időpontjától, vagyis esti 10, illetőleg éjjeli 11 órától éjjeli 12 óráig 5 kr, éjjeli 12 órán tul a kötelező zárvatartás megszüntéig, vagyis reggeli 5, illetőleg 4 óráig 10 kr. A házlakótól az esetben, ha a házból a kötelező zárvatartás idejében ki megy, akár éjfél előtt, akár éjfél után nyittatik ki neki a kapu, csak 5 krt szabad szedni.

4. §. Azon háztulajdonos, illetőleg birtokos, kinek házkapuja az 1. §-ban meghatározott időben nyitva, vagy csak csukva, de nem zárva találtatik, kihágást követ el s a 6. § értelmében büntetendő. Ha ezen kihágásnak a házfelügyelő, házmester, illetőleg kapus mulasztása az oka, ez esetben ez büntetendő.

5. §. Azon házfelügyelő, házmester, illetőleg kapus, ki az 1. §-ban meghatározott zárvatartási idő beállta előtt vagy megszünte után történt kapunyitásért szed vagy igényel dijat; vagy az ezen időben történt kapunyitásért a 3. §-ban megállapitott dijnál többet szed vagy igényel; vagy a kötelező zárvatartási időn kivüli nem fizetésért, vagy azért, hogy neki a 3. §-ban meghatározott dijnál több nem fizettetik, hacsak elégedetlenséget is bármily alakban és bármi tekintetben tanusit a közönség, illetőleg a házlakó irányában: kihágást követ el s a 6. §. értelmében büntetendő.

6. §. Az ezen szabályrendelet elleni kihágások ötven forintig terjedhető s a fővárosi szegényalap javára forditandó pénzbüntetéssel vagy öt napig terjedhető elzárással büntetendők, mely két büntetés együttesen is alkalmazható. A pénzbüntetést képező összeg behajthatlansága esetében alkalmazandó elzárás időtartama az 1879. XL. t. czikk 22. és 23. §§-ai értelmében határozandó meg.

GYÁSZROVAT.

Zsadányi és török-szentmiklósi *Almásy* Pál e hó 1-én hunyt el hosszas szenvedésután. Özvegyén szül. Almásy Malvinon kivül számos rokon és ismerős fájlalja elhunytát. A holttest e hó 3-ikán d. u. 3 órakor fog a gyász háznál (Bajza-utcza 13. sz. a.) beszenteltetni. Az engesztelő mise e hó 4-ikén 10 órakor lesz a ferencziek templomában.— Egy időben sokat emlegetett férfiu volt, ki rajongott a szabadságért és buzgólkodott, tevékenykedett akkor is, mikor a megmoczczanás veszedelemmel járt. A 64 éves öreg ur már rég beteteskedett, nem vett részt a közügyekben. A hatvanas években és sokkal azelőtt is már érdekes alakja volt a magyar társadalomnak. 1863-ban részt vett abban a titkos mozgalomban, melyet a külföldről az emigráczió szitott. Kossuth Lajos emlékirataiban meg is emlékezik Almássyról, ki Komárommy Györgygyel volt közvetlen összeköttetésben. — Almássy Pál e mozgalom következtében fogságot is szenvedett. Előkelő, gazdag ur volt, lovagias tetőtől-talpig s nemes minden izében. Nemzeti ügyért nem sajnálta a pénzt, a szabadságért szivesen áldozta volna fel életét. A hatvanas években egy tréfájáról sokat beszéltek az akkori lapok. Az inségesek javára bazárt rendeztek a főranguak és Almássy Pál is elment a bazárba. Egy fiatal, szép grófnő mosolyogva kérdezte, hogy hát ő mitsem vásárol? Almássy körülnézett és aztán mosolygva mondta: «Nincs itt olyan portéka, a mit akarnék!» — «Hátha! Jó pénzért, az inségesek javára!» — «Csókot szeretnék!» szólt Almássy. — «Ezer forint az ára!» — Almássy kihuzta tárczáját és átadta az ezer forintot és megkapta a csókot. Az inségesek áldották e csókért a grófnét és Almássyt is. Jó szive, szeretete az inséggel küzdő hazafiakat mindenütt felkereste. Tekintélye minden körben el volt ismerve. Az életerős férfi pár év előtt fogyni érzé erejét s többé vissza sem nyerhette. Sirja, mely ép halottak napján nyilt meg, megérdemli a könyet és koszorut. Nemes ember porhüvelyét fogadja magába. Adjon nyugalmat neki a föld!

Árviz.

A közmunka és közlekedési m. kir. miniszterium vizépitészeti szakosztályához érkezett hivatalos jelentések szerint a Drávafolyó áradása szünőben van, s ez idő szerint a helyzet elveszté fenyegető jellegét.

A főváros polgármesteréhez Innsbruck város polgármestere igen meleg hangu köszönő levelet intézett a főváros törvényhatósága által a tiroli és karinthiai árvizkárosultak részére megszavazott 15,000 forint segélyért. Az insbrucki magisztrátus csak a hirlapokból értesült eddig a segély felől, de a nemeslelkü, tetemes adományért már is siet legbensőbb köszönetét fejezni ki a magyar fővárosnak.

A Rába aradása. E hó 1-ről irják: A Rába oktober 27-én éjjel két órakor Szt-András és Sobor község határában kiöntött és husz öl szélességben, a védgátat elszakitotta. A viz még 28-án, 29-én egyre áradt. A lakosság éjjel-nappal védelmezi magát, de nem bir a hullámokkal. Szt-András, Sobor, Egyed, Árpás és Bodonhely legnagyobb részt viz alatt áll. Hasonló magasságot ember-emlékezet óta nem ért még el az áradó Rába.

Klagenfurtból jelentik, hogy Karintiában sokkal több kárt okozott az árviz, mint szeptemberben. A hidak nagy részét, melyek akkor ellentállottak, szétrombolta az áradat. A pinczékbe rakott téli készletek elpusztultak, Oberdrauburgnál nagy tó keletkezett, mely elszakitotta a gátat. A Dráva árjai visszatértek régi medrükbe. Az unterdrauburgi hidnak fele már tegnap elsodorta a viz. Kocsik csak a vasuti hidon közlekedhetnek. Mauthenben is összeomlott a hid s a helység el van zárva minden közlekedéstől. Gmundnél is teljesen elpusztultak a védgátak. Krembsbrückent elárasztotta a viz s több malmot tett tönkre. A templom falait is alámosta. A papházból csak az ablakokon át menekülhettek a lakók.

Innsbruckban kevés kárt tett az Inn, de annál több bajt okoztak mellékfolyói. Hall közelében csaknem egészen elpusztitotta Amposz községét a Herzthal patak. A Sill és Wipp völgyében szörnyü pusztitást vitt végbe a Sill meg a Gisack:

Bozenbe 90 müszaki katona érkezett tegnap az utak helyreállitására. A rekonstrukcziót nagy erélylyel és elegendő munkaerővel végzik. A város közelében nagy hegyomlások történtek, melyek elboritották és járhatatlanokká tették az utakat.

Bruneckben megjavult az időjárás s a viz állása is csökkent.

Cavalese, nov. 1. Predazzo a Travignolo patak által nagy mértékben veszélyeztetve van. Az ideiglenes hidat elsodorta az ár. Közlekedni teljes lehetetlen. *Cavalese-ben és Molinában minden hid elpusztult.* Molina csak legnagyobb erőfeszitéssel mentetett meg a végpusztulástól. A vasuti közlekedés Ala Salurn Brixen és Waidbruck közt ma ismét megnyilt, ép ugy a Brixen és Atzwang, s a Bruneck és Inichen közti kocsipostaforgalom is. A Silliau és Lienz közti közlekedés ujolag megzavartatott. A postaközlekedés a Lons- és a Sugana-völgyben ismét helyreállittatott.

Grácz, nov. 1. Az árviz Pettau alatt az aukensteini Dráva-hid egyik jármát és a saueritschi átkeléshez vezető feljárókat elsodorta. Az aukenstein-sauritschi kerületi ut használhatatlan.

Anarchisták Francziaországban.

Páris, okt. 31. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) Tegnap Páris tizenegyedik kerületében egy ujonnan megválasztott községi tanácsos tiszteletére lakomát rendeztek, melyen mintegy 500 személy, köztük több radikális képviselő, vett részt. A kerületi maire élénk tetszés mellett mondott köszöntőt a társadalmi haladásra, mely a községtanácsnak kitüzött czélja. Kijelenti, hogy a kerületi képviselet határozottan szoczialista. *Boynet* képviselő, a képviselőháznak alelnöke, a szabadelvü és a szoczialista erők egyesülésére emelte poharát. A vidék, ugymond, valamint Páris, semmit sem akar tudni a társadalom mentőjéről, bármily nagy ékesszólást fejtsen is ki s azt akarja, hogy a politikusok tanulmányozzák a társadalmi kérdéseket. Még beszéltek *Lanessan* és *Révillon* képviselők. Az első Clémencau ellen szónokolt. Clémenceau és néhány elvtársa, kik szintén meghivást kaptak, kimentették magukat. Felszólalt még a községtanácsnak egy szoczialista tagja, ki szóba hozta a lyoni mozgalmakat és éltette az anarchista izgatókat; toasztját meghallgatták ugyan, de senki sem éltette; a szónok végül gyüjtést inditványozott az elfogottak családjai számára; a gyüjtést meg is inditotta, de csak néhány frank gyült be. A mai bankett folytán végleg be állt a szakadás Clémenceau pártja és a Freycinet felé hajló radikálisok között. Boysset, Gambettának legelkeseredettebb ellensége: kevéssé kiváló egyéniség, de nagy befolyása van a kamarában.

Genf, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) Krapotkin herczeg tegnap este innen elutazott. Utazásának czélját senki sem ismeri, de sejtik, hogy a franczia határ felé tart. Kiséretében csupán egy inasa van, kiben feltétlenül bizik. A herczeg fontosabb irományait magával vitte és pénzzel bőven el van látva. Bizalmas emberei előtt ugy nyilatkozott, hogy nagyon bizik a jelenlegi francziaországi mozgalomban és hiszi, hogy az anarchisták ügyének nagy lendületet fog adni.

Páris, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata:) A kormánypárti lapoknak hirei, hogy a kormány kebelében egyetértés uralkodik, valótlanok. Az anarchisták ügyében tartott minisztertanácsban oly éles ellentétek merültek fel, hogy legalább részleg miniszterválság elkerülhetetlen lesz. Politikai körökben azt beszélik, hogy *Grévy és Duclerc felszólitották Leon Sayt a pénzügyminiszteri tárcza elvállalására.*

Genf, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) Az orosz kormány, a nihilistáknak ujabb akcziójától tartva, sürgős megkeresést intézett az itteni rendőrséghez, hogy szigoruan ellenőrizze az itteni nihilisták müködését. Az itteni rendőrség a pétervári kormány kivánságát a szövetségi tanácshoz tette át, hangsulyozva, hogy csak különös esetekben s esetről esetre való külön felszólitásra teljesithető az ilyen kivánság.

Páris, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A kormánynak több tagja ma fenyegető levelet kapott. Valamennyi levél egy kaptafára készült; fent a bal szögben felrobbanó lőpor, alant pedig, az aláirás helyén, halálfej van ábrázolva s alatta e szavak állnak: *A végrehajtó bizottság.* A levélben felszólittatnak a miniszterek, hogy lépjenek le helyeikről s engedjék ezeket át azoknak, kikben meg van az akarat és a képesség a jó kormányzásra. A levelek igy végződnek: «Ez a felszólitásunk az első, de egyuttal az utolsó is. Ha ön tanácsunkat nem fogadja meg, ugy mától számitott tizenkilencz nap mulva (a levelek okt. 29-ről vannak keltezve) kilép ön az élők sorából.» A kormány felhivta a rendőrséget, hogy a legerélyesebb nyomozást inditsa meg.

TÁVIRATOK.

Róma, nov. 1. Az «Opinione» irja: Mint a választások bizonyitják, *az ország támogatni kivánja a kormányt,* mely biztositékul szolgál a közrend fentartására nézve. Az ország óhajtja a szabadelvü és a monarchista erők egyesülését; mi szintén azt óhajtjuk. A jobbpárt ugyanazon számban tér a kamarába vissza, mint az 1880-ban megejtett választások után. A «Popola Romano» irja: Az uj kamara, már a mi a pártok számszerinti arányát illeti, kevéssé fog különbözni az előbbitől; csak annyiban fog egészen más képet nyujtani, hogy most homogen többséget képez, mely szilárd kormányt biztosit. A «Diritto» szerint a radikálisok csak mintegy 10 kerületet hóditottak el a más partiaktól. A «Popolo Romano» ugyanezt a számitást teszi. A «Riforma» kijelenti, hogy a választások a renddel egyesült szabadság jellegét viselték magukon.

Páris, okt. 31. (Az «Egyetértés» távirata.) Dr. Kern svájczi követ ismételten értekezett a külügyminiszterrel és Grévy köztársasági elnökkel. Gambetta lakásán esti tiz órától éjfélutánig tartó értekezlet volt, melyen több kiváló politikus vett részt.

Páris, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A franczia külügyminiszter jegyzéket intézett a svájczi szövetségi kormányhoz, melyben arra utalva, hogy az anarchista mozgalmak főleg a Svajczból tápláltatnak, komolyan felszólitja, hogy a maga részéről is tegyen meg mindent, a mi e mozgalmak elfojtásához vezethet. A franczia kormány, ugymond, jó barátságban kiván élni szomszédaival, és kerülni óhajtja még a látszatát is annak, mintha bonyodalmakat akarna előidézni, de másrészt ismeri kötelességeit Francziaország iránt is és e kötelességek teljesitésétől semmiféle tekintet sem fogja visszatartani.

Marseille, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A kormány elhatározta a *tuniszi kikötők hamaros megerősitését.* A Goletta előtt horgonyzó «Saone» nevü hajó legközelebb Fiuméba indul, hogy a *Witead* czégnél rendelt torpedókat ide szállitsa.

London, nov. 1. Az *alsóház* ülésének további folyamában *Gladstone* erélyesen küzd *Gibson* módositványa ellen, a nélkül, hogy ebből kabinet-kérdést csinálna. A módositvány egyátalában nem fogadható el, mert igazságtalanság a csekély kisebbség ellen müködni és a kisebbséget a többség zsarnokságának alávetni. A miniszterelnök beszéde élénk tetszéssel fogadtatott.

Belgrád, nov. 1. Nikolics Fedor báró, kinek tiszteletére tegnap a miniszterek részvétele mellett diszlakoma tartatott, ma elutazott.

Pétervár, nov. 1. A czár *Polivanov* és *Novitzky* politikai büntetteseknek, kik a kazáni katonai törvényszék által *halálra* itéltettek, megkegyelmezett, s a halálbüntetést az elsőre nézve bizonytalan időre terjedő, a másodikra nézve 12 évi kényszermunkára változtatta át.

Pétervár, nov. 1. A «Journal de St.-Petersbourg» a hirlapok azon jelentését, hogy Milán szerb király az ellene elkövetett merénylet alkalmából az orosz udvar részéről nem kapott üdvkivánatokat, koholmánynak jelenti ki, mert az orosz udvar, nevezetesen a czár, a merénylet hirének vétele után rögtön elküldte üdkivánatait Belgrádba.

Konstantinápoly, nov. 1. *Dufferin* lord tudatta a szultánnal, hogy Londonból jött utasitások következtében csütörtökön Egyiptomba utazik s miután karácsonyig távol lesz, várja a szultán rendeleteit. Ennek következtében Dufferin a portához hivatott, hol Said basa külügyminiszterrel hosszabb ideig értekezett. A «Hakikat» nevü török hivatalos lap reméli, hogy a porta, tekintet nélkül a Francziaország által tehető kifogásokra, kivánni fogja, hogy az uj tuniszi bej kinevezése a régi szokáshoz hiven, szentesités alá terjesztessék, mert e jog gyakorlásától elállani egyértelmü volna az egyszerü lemondással.

Kairó, nov. 1. Francziaország diplomácziai ügynöke meglátogatta *Serif* pasát s megkérdezte tőle, hogy a minisztertanács szándékozik-e meghivni Brédifet üléseire. Serif azt válaszolta, hogy miután az európai ellenőrzés közös intézmény s az angol főkonzul azon utasitást kapta, hogy ne vegyen részt a minisztertanács üléseiben, ennélfogva a minisztertanács elhatározta, hogy Brédifet sem fogja üléseire meghivni.

KÖZGAZDASÁG.

Bécs, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) **Értéktőzsde.** A mai ünnepi tőzsde kedvtelen hangulatu volt, nevezetesebb forgalom csakis déli vasut részvényben jelentkezett. Osztrák hitelrészvény 305.80, *magyar hitelbank* 295.50, angol-osztrák bank 126, union bank 120.90, bankegyesület 114.75, tramway részvény 230.50, osztrák államvaspálya 341.40, Károly-Lajos vasut 310.25, déli vasut 137.80, elbavölgyi vasut 227.50, májusi járadék 76.65, *magyar 4%-os aranyjáradék* 86.80. — **Tőzsde zárlata után:** Osztrák hitelrészvény 304.80 és 305.60 után 305.20, osztrák államvaspálya 341.25, déli vasut 137.25.

Bécs, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) **Gabonatőzsde.** A mai ünnepi forgalomban szintén teljes üzlettelenség uralkodott. Egyes kötések történtek *buzában* tavaszra 9.85, továbbá *zab* tavaszra 6.80—6.85, *rozs* tavaszra 7.65—7.70 tengeri május—juniusra 6.38—6.40. Mind azonban csak névleges.

Berlin, nov. 1. Az üzlet lanyhasága, az ellenüzlet és a bányaértékek hanyatlása lehangoló befolyást gyakorol. Hitelrészvények és német bankok csökkentek. Vasutak részben tartva. Orosz értékek, valamivel gyöngébbek. Pénz böven.

Frankfurt, nov. 1. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) **Értéktőzsde.** Az irány szilárd. Osztrák hitelrészvény 260.25, osztrák államvaspálya 292.87, Károly-Lajos-vasut 264.50, osztrák déli vasut 117.12, északnyugati vasut 174, gotthard vasut 98.50.

Frankfurt, okt. 31. *(Esti zárlat.)* Papirjár. —.—. 4.2% ezüst jár. —.—. 6% magy. aranyjár. —.—. Osztr. hitelrészv. 260.12. Osztr. államv.-részv. 292.87. Déli vasut részv. 117.12. Magyar galicz. vasut —.—. Váltóár Bécsre —.—. Magyar leszám. és váltóbank —.—. Osztr. aranyjáradék —.—. M. orsz. bankrészv. —.— 5% osztrák papirjár. —.—. 4% osztr. aranyjár. —.—. 5% magyar papirjárad. —.—. Osztr.-magy. bankrészv. —.—. Károly Lajos vasut 264.50. Erzsébet nyug. vasut —.—. Szilárd.

SORSOLAS.

— **A magyar földhitelintézet** 5%-os és 5½%-os papirértékü zálogleveleinek sorshuzási jegyzéke, mely az 1882. évi október 31-én a kormánybiztos és két felügyelő bizottsági tag jelenlétében nyilvánosan végbement kisorsolás alkalmával kihuzattak. A kisorsolt záloglevelek, melyek alant följegyezve vannak, lejárt kamataikkal együtt, 1883. évi május 1-jén teljes névérték szerint készpénzben kifizettetnek: Budapesten: az intézet pénztáránál, Bécsben: S. M. von Rothschild urnál, az ipar- és kereskedelmi hitel intézetnél, M.-Frankfurtban: M. A. von Rothschild és Söhne uraknál, a filiale der Bank für Handel und Industrie czimü intézetnél, Brüsselben: S. Lambert urnál, Berlinben: S. Bleichröder urnál, a Bank für Handel und Industrie czimü intézetnél. E záloglevelek kamatozása 1883. évi május 1-vel megszünik. Későbbi lejáratu kamatszelvények pedig, melyek a kisorsolt záloglevél bemutatásakor hiányzanak, annak értékéből a kifizetéskor levonatnak. A záloglevelek, leszámitolás utján, a kitüzött határidő előtt is beváltatnak. A kisorsolt és 10 év alatt be nem mutatott záloglevelek az elveszett okiratok megsemmisitésére fennálló eljárás alá esnek. Egyuttal figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy a szelvény-utalványnyal kibocsátott 5½%-os papirértékü záloglevelek, 1878. évi május 1-től fogva, a szelvény-utalványnyal együtt, a fent megnevezett helyeken nyujtandók be. Ezen záloglevelek, az uj szelvényivekkel együtt, a benyujtás helyén fognak kiadatni. A benyujtásra szükséges mintákkal, ugyszinte bővebb felvilágositással, a fent emlitett czégek szolgálnak.

5%-os papirértékü záloglevelek 294,900 forint értékben. 20 darab **10,000** forintos. 10 12 70 129 130 131 177 198 207 208 286 289 293 294 312 418 491 610 733 804.

87 darab **1000** frtos. 17 135 180 232 362 363 414 472 620 623 625 675 676 838 860 861 1058 1174 1274 1310 1339 1382 1612 1656 1752 1912 1925 1975 2206 2246 2314 2339 2395 2423 2424 2451 2454 2474 2476 2479 2482 2510 2513 2537 2546 2547 2561 2562 2567 2675 2576 2601 2608 2622 2623 2640 2649 2805 2813 2888 2916 3118 3206 3224 3502 4386 4522 4792 5029 5457 6268 6275 6380 7219 7309 7486 7489 7506 8802 8807 8808 9971 9237 9629 10050 10435 10577.

79 darab **100** frtos. 7 76 100 145 193 210 358 438 514 629 815 824 833 1691 1163 1164 1292 1447 1481 1535 1662 1698 1734 1781 1783 1815 1852 2013 2056 2077 2161 2164 2172 2301 2455 2465 2526 2546 2552 2580 2582 2585 2650 2681 2701 2711 2804 2810 2821 3107 3135 3137 3157 3399 3445 3491 3523 3641 3642 3679 3716 3739 3757 3933 4168 4352 4751 4816 4872 5054 5103 5104 5105 5184 5186 5187 5188 5189 5228.

5½%-os papirértékü záloglevelek 1.649,000 forint értékben. 100 darab **10,000** forintos. 76 102 178 183 219 280 434 462 481 495 520 548 621 661 732 812 848 853 880 896 921 967 973 1006 1032 1040 1064 1065 1067 1078 1081 1129 1132 1158 1174 1213 1222 1240 1252 1256 1260 1280 1299 1310 1321 1325 1333 1386 1387 1393 1423 1432 1452 1485 1486 1494 1495 1501 1504 1526 1554 1557 1660 1562 1597 1600 1618 1628 1630 1634 1638 1658 1666 1683 1689 1698 1701 1709 1712 1734 1736 1743 1812 1827 1855 1869 1871 1878 1891 1908 1910 1911 1916 1944 1954 1984 1987 1988 1992 2151.

495 darab **1000** forintos. 12 22 32 44 61 76 98 102 103 113 122 154 174 183 248 250 272 291 364 365 366 385 437 509 520 538 540 556 593 598 610 619 621 624 625 651 655 665 668 684 720 757 823 845 846 851 881 889 891 902 908 920 972 976 981 982 996 1024 1082 1150 1168 1175 1177 1181 1193 1194 1212 1216 1221 1237 1241 1244 1249 1252 1263 1268 1710 4151 4263 4275 4327 4483 4516 4809 4913 5130 5160 5234 5258 5372 5381 5451 5454 5569 5587 5917 5944 6254 6425 6527 6640 6693 6969 7134 7263 7503 7581 7599 7601 7609 7650 7661 7676 7696 7704 7752 7754 7755 7773 7792 7807 7824 7856 7882 7888 7890 7895 7902 7940 7954 7971 7974 8003 8011 8022 9034 8100 8135 8137 8257 8271 8272 8351 8372 8386 8517 8520 8521 8532 8550 8573 8578 8617 8623 8629 8633 8638 8723 8759 8808 8929 8930 8949 9009 9031 9089 7091 9113 9127 9134 9181 9191 9194 7255 9271 9293 9306 9307 9350 9377 9383 9498 9500 9521 9552 9568 9655 9669 9672 9695 9747 9754 9768 9791 9797 9827 9884 9903 9906 9927 10026 10037 10189 10218 10228 10349 10362 10391 10401 10417 10452 10454 10531 10597 10734 10742 10754 10888 10920 10942 10959 11044 11047 11144 11174 11276 11318 11319 11321 11342 11373 11391 11393 11404 11411 11440 11449 11455 12058 12085 12168 12198 12252 12278 12312 12333 12344 12359 12432 12487 12576 12577 12654 12665 12691 12709 12726 12741 12760 12780 12795 12868 12873 12919 12935 12980 13028 13124 13126 13177 13255 13493 13546 13547 13588 13605 13621 13912 13985 14033 14035 14118 14157 14325 14329 14339 14382 14455 14499 14507 14539 14564 14581 14586 14591 14621 14634 14654 14719 14741 14800 14955 14971 14980 14988 15046 15076 15091 15092 15093 15130 15144 15149 15153 15199 15201 15221 15251 15279 15361 15369 15379 15407 15414 15417 15421 15425 15436 15441 15459 15462 15465 15478 15483 15494 15529 15558 15562 15570 15602 15616 15706 15744 15770 15784 15842 15845 15929 15960 15966 15972 15979 16008 16012 16050 16065 16094 16174 16185 16190 16192 16193 16197 16215 16259 16281 16297 16314 16354 16356 16452 16457 16465 16528 16537 16542 16552 16579 16580 16587 16588 16636 16661 16668 16669 16695 16706 16710 16766 16774 16783 16798 16802 16842 16845 16858 16879 16917 16947 16951 16988 17033 17141 17554 17677 18507 18634 18643 18695 18810 18857 18932 18957 18963 19017 19030 19107 19231 19258 19306 19317 19794 19802 19822 19888 19904 19914 19924 19985 20064 20095 20140 20167 20217 20223 20236 20294 20300 20304 20324 20328 20331 20376 20474 20572 20613 20627 20642 20703 20766 20844 21053 21108 21232 21266 21378 21420 21509 21598 21657 21673 21892 21932 22911 23778 24149 24961 26088 26196 26218 26529 26641 27365 27578 27587 28672 27952 29650 30178 30296 30445 30704 30836 30856 30879 30885 30887 30888 30889 30890 30891 30906 30973 31004 31372.

206 darab **500** forintos. 5 6 20 29 42 69 73 77 83 93 438 464 487 499 516 527 532 559 561 572 578 626 632 635 660 664 671 686 688 701 716 739 745 753 798 816 825 866 872 904 908 913 936 948 1013 1017 1019 1042 1047 1061 1066 1153 1229 1243 1270 1347 1351 1362 1458 1459 1550 1555 1568 1588 1604 1615 1630 1635 1648 1650 1658 1659 1661 1690 1708 1736 1745 1765 1766 1785 1828 1857 1934 1943 1956 1982 2002 2010 2041 2058 2123 2286 2520 2594 2618 2631 2691 2739 2752 2754 2842 2886 2888 2911 2937 2982 2997 3073 3078 3097 3098 3104 3105 3107 3147 3236 3287 3309 3321 3395 3398 3428 3491 3501 3553 3557 3562 3622 3638 3640 3676 3688 3692 3704 3734 3755 3757 3858 3921 3949 4077 4117 4182 4254 4288 4313 4419 4446 4467 4607 4649 4680 4748 5055 5058 5065 5066 5071 5091 6098 5105 5182 5207 5218 5219 5222 5239 5287 5292 5335 5353 5402 5405 5422 5443 5486 5494 5653 5654 5665 5677 5735 5945 5959 5973 5974 6079 6128 6134 6135 6161 6216 6235 6271 6292 6295 6316 6336 6431 6434 6489 6829 6855 6906 6918 6950.

510 darab **100** forintos: 9 17 30 33 73 77 99 132 161 224 1202 1890 1936 1945 1950 1954 1961 1970 1996 2071 2073 2087 2090 2141 2150 2177 2191 2204 2232 2238 2277 2278 2320 2324 2343 2361 2408 2446 2537 2552 2569 2593 2614 2669 2745 2749 2809 2813 2845 2860 2921 3019 3035 3124 3144 3243 3317 3320 3341 3488 3519 3594 3624 3626 3644 3664 3684 3725 3756 3760 3793 3808 3883 3918 3942 3976 4006 4016 4022 4055 4059 4098 4106 4134 4166 4237 4328 4345 4386 4404 4437 4478 4537 4547 4552 4613 4614 4642 4672 4681 4711 4726 4755 4823 4834 4876 4896 4922 4946 4955 4971 5037 5119 5131 5148 5178 5247 5252 5283 5316 5458 5479 5495 5496 5502 5540 5552 5584 5591 5619 5653 5695 5732 5802 5809 5845 5849 5868 5891 5897 5936 5948 5950 6056 6061 6092 6110 6111 6150 6152 6230 6274 6295 6305 6317 6421 6431 6437 6471 6492 6505 6521 6588 6601 6606 6723 6844 6870 6919 6969 7028 7072 7086 7133 7183 7186 7231 7246 7286 7317 7355 7365 7380 7398 7399 7412 7451 7452 7477 7479 7503 7518 7558 7595 7639 7667 7684 7700 7740 7780 7856 7883 7922 7924 7952 7956 8064 8068 8069 8072 8074 8103 8114 8173 8243 8296 8315 8402 8466 8486 8573 8579 8618 8625 8635 8673 8760 8764 8851 8888 8891 8912 8926 8936 8980 9009 9095 9133 9179 9184 9234 9237 9411 9415 9461 9556 9591 9635 9641 9642 9674 9792 10157 10272 10287 10315 10362 10370 10382 10385 10387 10406 10427 10456 10460 10476 10506 10605 10608 10629 10633 10675 10741 10780 10790 10800 10810 11001 11058 11059 11257 11366 11379 11380 21382 11470 11485 11498 11502 11700 11717 11724 11733 11745 11765 11783 11793 11817 11820 11847 11928 11936 11955 11973 12010 12017 12025 22027 12081 12211 12226 12254 12271 12273 12293 12296 12312 12328 12413 12428 12443 12506 12521 12529 12569 12594 12629 12646 12655 12657 12672 12692 12699 12700 12707 12734 12765 12769 12787 12788 12810 12845 12891 13186 13314 13628 13773 13852 14017 14067 14150 14290 14324 14487 14566 14581 14584 14608 14631 14681 14744 14752 14781 14843 15031 15069 15255 15283 15285 15301 15329 15342 15407 15466 15536 15545 15701 16163 16200 16206 16233 16251 16255 16348 16350 16354 16355 16377 16401 16402 16458 16459 16461 16477 16523 16675 26684 16726 16815 17066 17087 17359 17375 17387 17443 17455 17458 17517 17536 27554 17573 17621 17623 17630 17650 17673 17725 17748 17774 17777 17792 17812 17815 17849 17871 17893 17953 18054 18081 18261 18357 18360 18450 18480 18505 18535 18585 18590 18668 18692 18701 18703 18705 18732 18734 18765 18789 18824 18973 19020 19133 19160 19165 19239 19319 19379 19434 19451 19452 19590 19613 19622 19731 19854 20009 20050 20075 20121 20419 20429 28443 20529 20746 20832 20834 20840 20847 20855 20858 20865 20871 20872 20875 20877 20878 20897 20899 20908 20913 20917 20920 20940 20947 20954 20955 20956 20958 20959 20963 20964 21002 21024 22037 21057 21064 21070 21071 21078 21081.

KERESKEDELEM ÉS TŐZSDE.

** **A magyar országos bank** részvénytársulat a magyar szent korona országainak *vörös kereszt-egylete* által kibocsátandó sorsjegyek átvételére vonatkozó opcziónális jogát gyakorolta s e sorsjegyek elárusitása czéljából több elsőrendü budapesti czéggel szövetkezett.

** **A Pécsett székelt vasuti** üzletvezetőség ma hurczolkodott el innen Budapestre, a hol hivatalos müködését nov. hó 6-án folytatja. A budapest-pécsi vasut mütani bejárása *november hó 10-én történik,* a közforgalomnak pedig *november hó 15-én* lesz átadva.

BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE.

— Nov. 1. —

Gabonatőzsde.

Ünnepi forgalom.

A *buza*-üzlet ma határozottan csendesebb irányt követett. A kinálat mérsékelt volt és többnyire silányabb fajokból állott: malmok tartózkodó magatartást követtek és árengedményeket akartak kieszközölni, de e tekintetben tulajdonosok részéről nem találtak előzékenységre. A forgalom ennek következtében vontatott volt és csak mintegy 12,000 mmázsára szoritkozott, mi meglehetősen változatlan árakon vétetett piaczról. — Egyéb gabnanemüekben csekély forgalom mellett ugy az árak, mint az irány teljesen változatlan. — Eladatott.

Buza. *Tiszavidéki* 100 mm. 81·5 k. 10 frt, 700 mm. 81·5 k. 10 frt, 100 mm. 80·8 k. 9.90 frt pótlékos, 200 mm. 80·8 k. 9.90 frt, 200 mm. 80.8 k. 9.95 frt, 100 mm. 80·4 k., 100 mm. 80·2 k., 100 mm. 79·6 k. és 200 mm. 79·2 k. 9.85 frt 200 mm. 80·5 k. és 100 mm. 79·6 k. 9.95 frt, 100 mm. 80·5 k. és 100 mm. 79·8 k. 9.90 frt, 100 mm. 80·4 k. és 100 mm. 79·7 k. 9.87½ frt mind három hóra.

Pestvidéki 100 mm. 80 k. és 100 mm. 78·5 k. 9.50 frt sárga, 800 mm. 78·5 k. 9,70 frt, 300 mm. 78·5 k. 9.45 frt sárga, 100 mm. 78 k. 9.50 frt, 200 mm. 78 k. 9.50 frt, 200 mm. 77·5 k. 9.65 frt, mind három hóra.

Dunavidéki 2800 mm. 78 k. 9.35 frt, három hóra. *Bácskai* 1800 mm. 78·7 k. 9.40 frt, három hóra.

Felvidéki 400 mm. 8.25 frt üszögös, 550 mm. 76 k. 9.25 frt, mindkettő három hóra.

Északmagyarországi 500 mm. 78·3 k. 9.50 frt, 100 mm. 78·6 k. 9·35 frt, mindkettő három hóra.

Oláhországi 200 mm. 77·6 k. 8.75 frt, 300 mm. 75·5 k. 8.50 frt, mindkettő három hóra.

Rozs 200 mm. 7 frt, 300 mm. 7.20 frt, mindkettő készpénzfizetés mellett.

Árpa 500 mm. 7.20 frt, 200 mm. 6.40 frt, mindkettő készpénzfizetés mellett.

Határidőüzlet csendes irány mellett majd forgalom nélkül maradt és köttetett mindössze:

B.-tengeri május-juniusra 2500 mm. 5.85 frt.

Zárlat csendes.

Déli 12 órakor zárulnak:

Szokványbuza tavaszra	9.32—	9.35— frt
Bánsági tengeri május—juniusra	5.85—	5.88— »
Szokványzab tavaszra	6.32—	6.35— »

Értéktőzsde.

Ünnepi forgalom.

A mai ünnepi forgalomban jobb külföldi jelentések következtében kedvező hangulat uralkodott mérsékelt forgalom mellett. Osztrák hitelrészvények 306.70 és 305.80 közt, prolongált darabok 307.70 és 306.80 közt, magyar hitelbank 297-től 296-ig köttetett, magyar 4%-os aranyjáradékért 86.92½ pénz, magyar leszámitoló és pénzváltó bank 100 pénz.

12 óra 30 perczkor zárulnak: Osztrák hitelrészvények 305.60—305.80, magyar hitelbank 296.50—297, magyar 4%-os aranyjáradék 86.92½—86.97½, magyar leszámitoló és pénzváltó bank 100—100.26.

Sertéskereskedelmi csarnok

Budapest-Kőbányán.

Kőbánya, novemb. 1. Nagyobb eladási ajánlat és rosz bécsi vásár következtében az üzlet nyomottabb. Magyar öreg nehéz —59, fiatal nehéz 60—60½, közép 60—60½, könnyü 60—61. — Szedett nehéz 56—57, közép 57½—58½, könnyü 59. — Romániai, bakonyi nehéz 60—61 átmeneti, közép 59—60 átmeneti, könnyü 58—59 átmeneti, eredeti nehéz 57—58 átmeneti, könnyü 55—56 átmeneti. Szerbiai nehéz 61—61½ átmeneti, közép 59—60 átmeneti, könnyü 58½—59½ átmeneti. Az árak hizlalt sertéseknél páronkint 45 kilósés 4%-os levonással kilogrammonkint értendők. — Romániai és szerbiai sertések, melyek mint átmenetiek adattak el vevőnek páronkint 3 aranyban vám fejében megtérittetik.

GAZDASÁGI KÖZLEMÉNYEK.

* **Az országos gazdasági egylet** nevében *Korizmics* László benyujtotta báró *Kemény* Gábor közmunka- és közlekedési m. kir. miniszter azon *emlékiratot,* mely a nevezett egyesület «*Gazdakör*»-ének *vizépitészeti osztályában* tartott értekezletek megállapodásait tartalmazza. Ezen négy rendbeli megállapodások következő alakban terjesztettek a miniszter elé: Határozat: 1. A «Gazdakör» örömmel üdvözli a kormány elhatározását *a hydrografiai intézet fölállitása* iránt, azonban szükségesnek találja, hogy ez nemcsak a Tiszára és mellékfolyóira, hanem az *egész országra* terjeszsze ki müködéset annál inkább, mert a Tiszánál a tanulmányoknak sokkal kevesebb befolyása lesz az addig már jó formán befejezett munkálatokra, mig az ország többi vizrendszereinél a gyüjtött adatok igen czélszerüen lesznek felhasználhatók a még ezután foganatositandó szabályozásoknál. Egyszersmind figyelmeztetni kéri a kormányt, hogy a hydrografiai hivatal adatai közé vegye föl azokat is, melyeket a *kulturmérnökség* eddig is gyüjtött és a jövőben is gyüjteni fog; 2. a *Rábaszabályozó-társulat* által követett eljárás ugy az ártérfejlesztés eszközlésénél, mint az ártérkataszter összeállitásánál *tanulmányozás végett a kormánynak és az összes vizszabályozó társulatoknak figyelmébe ajánltassék* azon hozzáadással, hogy az ártérfejlesztés és hydrografiai fölvételek mindenkor megelőzik a tulajdonképeni szabályozási munkák foganatositását, nehogy azon viszás állapotok ismétlődjenek, hogy vannak 30 éves társulataink, melyek már milliókat költöttek szabályozási czélokra és mai napig sincs rendszeres ártérfejlesztésük. 3. A folyók szabályozásánál a hordalék meggátlására, a vizmosások megszüntetésére és a partérősitésre is egyidejüleg intézkedések történjenek, nemcsak az alsóbb területeknek, hanem maguknak a felsőbbeknek érdekében. — Szóval *a szabályozás keretébe nemcsak az árterek, hanem a felsőbb vidékek is bevonandók,* de csakis annyiban, a mennyiben az ott eszközlendő szabályozási munkálatokból hasznot meritenek. 4. A kormány felhivandó, hogy az árterek hitelképessége szempontjából gondoskodjék módokról, hogy a zálog necsak az egész telekkönyvi jószágtestre, hanem az ártér egyes *részleteire* nézve is bekebeleztethessék.

* **A konyhakertészek** alakulóban levő országos egyesületének ideiglenes elnöke ma reggel visszaérkezett vidéki körutjából. Összesen 34 helységet érintett egy havi távolléte alatt és 28 helység konyhakertészei csatlakoztak az országos egyesület létesitésének eszméjéhez. Ulrich utközben megváltoztatta tervét és nem ment Kolozsvárra, hanem Budapesten fogja összeállitani utközben tett tapasztalatait és utjának eredményét és azt átiratilag közölni fogja a kolozsvári konyhakertészekkel.

NAPIREND: November 2-án.

Naptár: Csütörtök. — Római kath.: Halottak emléknapja. — Prot.: Halottak emléknapja. — Görög-orosz: (okt. 21.) Hilárion. — Zsidó: (march. 20.) — Bünök engesztelése. — Nap kél 6 ó. 49 p., nyug. 4 ó. 39 p. — Hold kél 11 ó. 8 p. este, nyug. 47 p. délután. — Uj hold 8 óra 14 percz este.
Horvát miniszter fogad d. e. 10-töl d. u. 2 óráig.
A magyar történelmi társulat felolvasó ülése d. u. 5 órakor az akadémia Kisfaludy-termében. Értekeznek: Károlyi Árpád és Szilády Áron.
A Caritas jótékonysági egylet rendkivüli közgyülése d. u. 6 órakor (bálvány-utcza 12.)
A képzőművészeti társulat őszi kiállitása (I. sorozat) sugárúti műcsarnokában d. e. 9-töl d. u. 5-ig. Belépti dij 50 kr.
Gazdasági és tanszermuzeum a Köztelken d. e. 10—12 és d. u. 2—4.
Egyetemi növénykert (üllöi-uton) nyitva d. e. 8—12, d. u. 2—7-ig, télen 2—4-ig, ünnep és vasárnapok kivételével.
Üvegfestészeti kiállitás Kratzmann Ede mütermében (a füvészkert mellett) egész nap látható dij nélkül.
Országos képtár az akadémia palotájában d. e. 9-töl d. u. 1-ig.
Iparmuzeum a műcsarnok épületében d. u. ½3—½6.
Muzeumban: term. rajz és népismetár d. e. 9-töl d. u. 1-ig.
Akadémiai könyvtár d. u. 3—7.
Egyetemi könyvtár d. u. 3—7.
Muzeumi könyvtár d. e. 9—d. u. 1.
Krembser lovasköre az alkotmány-utczában este ½8 órakor.
Margitszigetre és **Császárfürdőbe** hajó indul óránkint.
Állatkert nyitva van egész nap.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Csávolszky Lajos.

NYILT-TÉR.

SZÉCHÉNYI LAJOS
férfi-szabó

Budapesten, IV. Sebestyén-utcza 5. tudatja a t. közönséggel, hogy szabó-üzletéhez szükségelt **őszi s téli** kelmék, ugyszinte **vizáthatlan** szövetei megérkeztek; egyuttal minden, a férfiszabó szakba vágó szolid és jutányos munkáit ajánlja. 5108

Nyilatkozat.

Alólirottak bizonyitjuk, hogy **Inczédi** László és **Tóth** Péter urak a köztük fenforgott becsületbeli ügyet a mai napon jelenlétünkben a lovagiasság szabályai szerint elintézték.

Kelt Budapesten, 1882. nov. 1.

Seffer László. **Mezei Ferencz.**
Bágyik Ferencz. **Bakonyi Samu.**

T. cz. vevőim és a n. é. közönséget van szerencsém értesiteni, miszerint

ÓRA-RAKTÁROM

fő-telepzetét a **váczi-utcza 12-ik szám** alá helyeztem át.
Fiók-üzletem ezentul is király-utcza 3. sz. alatt létezik.
5157 Tisztelettel **Kutschera Alajos.**

Üzlet-áthelyezés.

Üzlet- és iroda helyiségeim f. é. november hó 1-én
V. Dorottya-utcza 9. számú ház I-ső emeletére tétettek át. 5145
KRAMER I.

SZINHÁZAK ÉS MULATSÁGOK.

NEMZETI SZINHÁZ.
Budapest, nov. 2-án.
CARMEN.
Dalmü 4 felv. Merimée Prosper beszélye után szövegét irták Meilhac H. és Halevy L. Zenéjét irta Bizet. Forditotta id. Ábrányi K.

Személyek:

Don José	Pauli
Escamillo	Malecky
Dencaire	Fektér
Remendado	Dalnoki
Zuniga, hadnagy	Tallián
Morales	Kiss D.
Lillas Pastia	Gonda
Carmen	Nádayné
Mikaela	Maleckyné
Mercedes	Kordin M.
Frasquita	Tarnai
Egy tiszt	Szekeres

Kezdete 7 órakor.

Holnap, november 3-án.
A BAGDADI herczegnő.
Szinmü 3 felv. Irta Dumas Sándor. — Ezzel:
A MUNKÁSOK.
Szinmü 1 felv. Irta Manuel, forditotta Paulay.

NÉPSZINHÁZ.
Budapest, nov. 2-án.
Bérleten kivül fölemelt árakkal.
SIGNORINA TERESINA TUA hegedümüvész utolsó föllépte.
A 1-ső és 2-ik felvonás közt: Gmol hangverseny, Bruchtól; Zenekarkisérettel előadja: Signorina Teresina Tua.
A 2-ik és 3-ik felvonás közt: a) Addios á l'Alhambra Monasteriótól; b) Polonaise Laubtól; mindkettőt: Zongorakisérettel előadja: Signorina Teresina Tua.

SZÉLHÁZIAK.
Eredeti énekes és tánczos bohóság 3 felv. Irta Rákosi Jenő.

Személyek:

Doroghy Jónás	Horváth
Klementina asszony	Rákosi Sz.
Cseresnyés Alfréd	Pálmai I.
Felvidéky Rozália	Pártényiné
Jabluncza Péter	Solymosi
Bothos János	Tihanyi
Bethlen Ignácz	Ujvári
Izabella, felesége	Hegyi A.
Agáta	Latabárné
Hilda	Szöcs Kata
Tinka növendék	Nagy I.
Piroska «	Vámosi P.
Zsuzska «	Várai M.
Fruzinka «	Szirmai M.
Zenetanitó	V. Kovács.
Rézi varróleány	Vidorné
Lizi varróleány	Béni Irma
Mariska »	Zárainé
Toncsi »	Vasváriné
Egy rendőr	Kovács I.

Kezdete 7 órakor.
Holnap, november 3-án.
BLAHA L. assz. mint vendég.
Először:
A TÓT LEÁNY.
Eredeti népszinmü dalokkal 3 felv. Irta Almási Tihamér.

Még csak 8 előadás.
KREMBSER ÁGOSTON LOVARDÁJA
5061 a váczi körút és alkotmány-utcza sarkán.
Ma, csütörtök, november 2-án, esti 7½ órakor:
nagy előadás.
Többek között
nagy revanche-erő-viaskodás
az itteni hires akrobata Pospischl Antal úr és Bálind Ede úr, Bécs legerősebb embere között.

ORPHEUM

Hajós-utcza 27. sz. a dalszinház mellett.

Ma, csütörtök, 1882. november 2-án

Az összes szerződött művészek és művésznők először Budapesten. **Meisner** hangverseny-énekes föllépte. **Rosner Mari** k. a. tiroli és bécsi dalénekes föllépte. **Mr. Kaonly** ázsiai jongleur föllépte. Az angol **Albert Slar Troupe** (3 nő 2 úr). A müködésben fölülmulhatlan **Mr. John Patty** s **Mr. Sperls és Miss Vorons** föllépte. **Kreischke és Meyer** német dal-énekesek és afranczia duettista pár **les soeurs Landort.**
Az ujkor universalis művészei, humorisztikus dások stb.

50 krros belépti jegyek előre is válthatók Albrecht A. ur király-utczai «piros macska» vendéglőjében és a Károly-köruti dohány nagy-tőzsdében.

ELŐLEGES JELENTÉS.

Vasárnaptól, azaz november hó 5-től kezdve minden ünnep és vasárnapon 2 előadás tartatik, és pedig az első előadás kezdete délután 4 órakor, a második előadás kezdete 7½ órakor.

A délutáni előadások mérsékelt árak mellett tartatnak, a helyek ára általában 30%-kal olcsóbb. 5096

IDŐJÁRÁS nov. 1. reggel 7 órakor.

Áttekintése a mai időjárásnak:

Európában: A nagy légnyomás (768) a kontinens középtájáról kiterjed annak többi nagy részére is (760—761). Mérsékelt szelekkel az idő többnyire változó, helyi esőkkel; a kisebb délnyugati rész derült. — A hőváltozás csekély.

Hazánkban: Többnyire nyugati és északnyugati mérsékelt szelek mellett a hőmérséklet kisebb; a légnyomás mindenütt nagyobb lett. — Az idő általában változó, helyenkint esők inkább az észak-keleti nagyobb felében voltak. A tegnap jelzett idő változó jellegével végéhez közeledik s derülő jelleget öltve jövőre száraz zabb lesz hüvös éjjelekkel.

Kilátás a jövő időre:

Hazánkban: A nyugati nagyobb félben többnyire derült; a keleti kisebb részben helyenkint esővel változó, csendes időt várhatni. Az északnyugati szeleket dér fenyegeti éjjel.

Az időjelző-intézet távirati jelentése.

Állomások	Légnyomás m/m 700 +	Szél iránya és ereje (1—12)	A hőmérséklet Celsius-fokban	Csapadék m/m	Felhőzet
Arad	—	ENY 2	+ 6.4	6	◕
Besztercze	—	—	—.—	—	—
Beszterczebánya	64.0	EK 1	+ 4.2	—	◔
Budapest	66.7	EK 2	+ 5.6	—	○
Csáktornya	66.0	EK 1	+ 4.0	—	≡
Debreczen	65.6	ENY 4	+ 6.4	3	◕
Eger	—	ENY 1	—.—	1	◕
Eszék	—	—	—.—	—	—
Fiume	66.4	E 4	+ 10.2	—	◔
Késmárk	66.2	NY 1	+ 4.6	2	◕
Keszthely	67.2	K 1	+ 6.7	—	◔
Kolozsvár	66.3	NY 2	+ 6.8	5	◕
Magyar-Óvár	67.7	◎	+ 4.4	1	◔
Mármaros-Sziget	63.1	NY 2	+ 6.0	10	●
Nagy-Enyed	65.9	DNY 1	+ 8.5	—	●
Nagy-Szeben	63.6	NY 4	+ 6.2	2	●
Nagyvárad	66.0	EK 2	+ 7.8	11	●
Orsova	64.8	DNY 5	+ 10.2	—	◕
Pancsova	66.8	ENY 2	+ 6.8	—	○
Selmeczbánya	—	NY 4	+ 4.4	1	◕
Sopron	—	◎	+ 7.6	—	◕
Szatmár-Németi	63.4	E 2	+ 6.8	9	●
Szeged	65.6	DK 1	+ 7.4	20	◔
Sepsi-Szt-György	—	NY 4	+ 7.0	1	eső
Szolnok	65.6	E 2	+ 4.8	—	○
Temesvár	66.2	NY 1	+ 5.0	—	◕
Trencsén	65.4	K 1	+ 5.0	—	◕
Ungvár	63.0	ENY 1	+ 7.0	5	◕
Zágráb	67.8	E 2	+ 5.0	—	○
Bécs	67.6	NY 1	+ 6.6	1	○
Bregenz	66.0	D 1	+ 1.7	—	○
Lesina	—	—	—.—	—	—
Pola	66.2	◎	+ 9.0	—	◔
Prága	67.0	D 3	+ 4.8	—	○

Jelek magyarázata: ◎ = szélcsend; ○ = tiszta, derült; ◔ = ¼ felhős; ◑ = ½ felhős; ◕ = ¾ felhős; ● = borult; eső; ✳ = hóeső; ▲ = jég; ≡ = köd; ∞ = göz; zivatar, villám.

FRANKLIN-TARSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

E rovatban *minden szó* beiktatása *2 krba* kerül, hirdetések után, melyek a hirdető félnek külön lakczimével is elvannak látva, még 30 kr. bélyegdij fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK

Minden hirdetésre felvilágositást a kiadóhivatal ad. Levélbeli tudakozodásokra is pontosan válaszolunk ha a válaszra szükséges postabélyeg beküldetik.

Fatma 50
levél tegnap mentKonkubinát 1442

«Komolyság
czélhoz vezet» .... kiadóhivatalban. 1442

Melyik vagyonos,
idősb asszonyság volna hajlandó egy fiatal tisztességes hivatalnoknak 100 frt kölcsönt adni részlet fizetésre. Levelek «kellemetlen helyzet» czim alatt a kiadóhivatalba küldendők. 2205

Egy fiatal csinos
ember, 28 éves, ismerettséget óhajt kötni, egy vagyonos, habár idősebb növel. Levelek «G. T. L. 2207» czim alatt a kiadóhivatalba küldendők. 2207

Egy előkelő, szép,
de szegény leány férjhez óhajt menni egy magányos uri emberhez, kinek 1000—2000 frt évi jövedelme van. Arczképet nem küld, de leveleket kér a kiadóhivatalba ezen czim alatt «Szépség a hüséggel.» 2074

Eladás.

Váczon,
a paradicsom-utczaban egy teljesen jó karban levő, 11 szobából álló, 3 lakrészre osztott lakóház, mellékhelyiségeivel együtt jutányos áron, elönyös feltételek mellett eladó. A folyó vize soha sem fagy be és igy télen nyáron örölhető. Levélben értekezhetni: Náray J. könyvnyomdatulajdonossal Losonczon. 1391

Uj asztalos butorok
hálószobára és kredencz igen szépen etkészitve, megvehetők Artbauer asztalos mestertől, Kecskeméti-utcza 4, hátul az udvarban. 1423

Biharmegyében,
Nagyvárad környékén egy vasuti állomáshoz közel fekvő 2000 holdból álló birtok minden gazdasági épületekkel, kitünő szép urilakkal évenként 650 frtot jövedelmező regalével kedvező feltételek mellett eladó. A birtok árvizmentes, 1200 hold szántó, a többi használható kitünő gyepföld. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1996

Kerestetik
Budapesten a Kálvin-téren, — vagy a közelében egy teljes jó karban levő földszintes ház, — esetleg egyemeletes, rögtöni megvétel végett, — a mely legalább is évenkint 5000 forint jövedelmet hoz. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1429

Tolnamegyében
egy 600 holdas birtok eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2075

Egy 3000 holdból
álló birtok épületekkel és felszereléssel együtt eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban 1968

Egy vizi malom
3 pár köre, Várpalota (Fehérmegyében) várostól negyedóranyira szép lakházzal, istállóval és kerttel kedvező feltételek mellett eladó. A folyó vize soha sem fagy be és igy télen nyáron örölhető. Bővebbet a kiadóhivatalban. 20 2

Egy nagyforgalmu
«Dohány és bélyeg-áruda» elutazás miatt azonnal eladó. Bővebben a kiadóhivatalban. 1439

Vétel.

Egy jó forgalommal
biró füszerüzlet helyben vagy nagyobb vidéki városban megvétel végett kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2047

Biharmegyében
egy 2000—3000 holdas birtok lakés gazdasági épületekkel együtt megvétel végett kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2026

Kerestetik
megvétel végett egy már használt, de jo karban levő 2 pár kövü 42 hüvelyknyi malom. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1937

Alkalmazást nyer

Kerestetik
oly szerény és fiatal nő, ki egy idősb férfit délutánonként meglátogatni, s öt társalgás és felolvasás által szórakoztatni hajlandó. Ajánlatok, melyekben a havi fizetés és egyéb feltételek kiteendők, — «Szórakozás» czime alatt e lap kiadóhivatalához intézendők. 1440

Egy jó bizonyitvá-
nyokkal biró ügyes szobaleány azonnal alkalmazást nyerhet. Bővebben a kiadóhivatalban. 2072

Kerestetik vidékre
oly urasági szakácsné, ki kitünően fözni tud, különösen érti a tésztanemüek készitését és a tálalásban ügyes. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2028

Kerestetik
egy szvkképzett gazdatiszt, ki magyarul, németül és románul jól beszél. Ajánlatok, «román 2062» czim alatt a kiadóhivatalba intézendők. 2062

Egy férfi közös
háztartás czéljából keres olyan nőt, kinek szinte némileg ehhez járulni kell. Az élelmezés fedezésére 300 frtot ád, továbbá a lakszobák fütését, világitását és egyebek beszerzését kötelességének tartja, a nö biztositására pedig évenként 100 frtot tesz le a takarékpénztárba, mely összegről szóló takarékpénztári könyvecske a nö nevére lesz kiállitva. A többi kiadásokat a nőnek fedezni kell. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1985

Ügyes varrónők,
kik alkalmazást óhajtanak nyerni, jelentkezzenek a kiadóhivatalban. 1885

Ügyes, jó bizonyit-
ványokkal rendelkező kocsisok alkalmazást nyerhetnek. Bővebben a kiadóhivatalban. 1882

14—15 éves leány-
ka, ki magyarul és németül jól beszél, leány gyermekek mellé játszótársul vidékre alkalmazást nyer. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1926

Kerestetik vidékre
egy gazdasszony, kinek kötelessége fözni, a bázban mindenre felügyelni, a fehérnemüeket kijavitani és rendben tartani. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2054

Alkalmazást keres

Egy kellő elméleti
és gyakorlati képzettséggel biró üzletvezető és raktárnok kerestetik egy helybeli gépüzletbe. Hol? — megmondja a kiadóhivatal. 1426

Egy fiatal csinos
nő, ki a nőiruha és fehérnemü varrást érti, az öltöztetés- és fésülésben ügyességgel bir, a mosást és vasalást jól tudja, uri házhoz mint szobaleány vagy komorna alkalmaztatni óhajt. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2086

Egy művelt kis-
asszony, ki magyarul és németül igen jól tud, franczianl pedig csak némileg beszél, ellenben a zongorában kitünö jártassággal bir, mint társalkodónő alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2080

Egy 35 éves nős
gyermektelen, elméletileg és gyakorlatilag képzett gazdatiszt, ki 15 évig nagyobb uradalomban mint kezelő tiszt szolgált, jó bizonyitványnyal bir, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1403

Egy fiatal leány,
ki a nöiruha varrásban tökéletes, hasonló ületben vagy mint elárusitónö alkalmaztatni óhajt. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2070

Egy urasági kocsis,
ki már eddig is mint ilyen jeles sikerrel müködött, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1977

Egy középkoru,
mivelt nő, tekintélyes családból, ki ugy város mint falu helyen képes háztartást vezetni, a főzést kifogástalanul érti és minden tekintetben a gazdasszonyi követelményeknek meg tud felelni, mint ilyen vagy pedig mint házvezetőnő alkalmaztatni óhajt. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1997

Egy fiatal leány,
ki a női piperék készitésében és női kalap diszitésében teljesen ügyes, hasonló üzletben mint elárusitónő alkalmaztatni óhajt. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1971

Egy nős, családos,
szorgalmas és becsületes kocsis alkalmaztatni óhajt, vidéken vagy helyben. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1978

Egy családos férfi,
ki a tehenészet körül előforduló összes ágakban kiváló jártassággal bir, mint ilyen helyben vagy vidéken alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1928

Felső ruhavarrást
gépen üzletek részére vagy magány házaktól elvállal egy igen ügyes varrónő. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1918

Egy igen jó szakács-
né, ki ezen minőségben már müködött, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1939

Egy fiatal nő,
ki sütni fözni jól tud és a háztartást egészen önállóan vezethetí munkás, szorgalmas és takarékos, mint gazdasszony alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2024

Egy kisasszony
mint kaszirnö vagy cukrászdába, mintelárusitónő, alkalmazást óhajt. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1903

Női ruha és fehér-
nemüek varrásában igen ügyes leány magány-házaknál mint ilyen alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1938

Egy tapasztalt
gazdatiszt, kinek müködéséről a legjobb bizonyitványok tanuskodnak, és ki a gazdászat minden szakájában a legnagyobb gyakorlottsággal bir, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatal. 2069

Egy művelt, magá-
nyos nö, ki három nyelvet beszél és a gazdaság minden szakmájában jártas, mint házvezetőnő alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2064

Egy nőtlen, fiatal
urasági kocsis helyben vagy vidéken alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1989

Egy női szabóné,
ki női ruhákat szabni és varrni kitünően ért, foglalkozást óhajt. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1959

Egy kitünő jó sza-
kácsné helyben alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1981

Egy vidéki nő,
ki a felső ruhák úgy szintén a fehérnemüek készitését a gépen ügyesen végzi, foglalkozást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1915

Egy kisasszony
felső ruha- és fehérnemüek készitését elvállal szerény igények mellett, esetleg házba is eljár hasonló munkák végzésére. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1913

Egy 36 éves
rom. kath., nős gazdatiszt, ki a keszthelyi gazdasági intézetet jó sikerrel végezte és az óta nagyobb uradalmakban mint tiszt alkalmazva volt, ujabbi állomást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2042

Urasági kocsisnak
ajánlkozik egy nötlen eröteljes fiatal ember. Bővebbet a kiadóhivatalban, 2015

Egy nős, családos
férfi mint urasági kocsis alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1921

Egy csinos szoba-
leány alkalmazást keres helyben vagy vidéken. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1966

Egy 18 éves
füszerkereskedö segéd, ki a magyar és német nyelvet tökéletesen birja, azonkivül az egyszerü és kettös könyvvitelben is jártas, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2068

Egy magányos nő-
höz v. özvegy (regebb úrhoz mint házvezetönő ajánlkozik egy tisztességes becsületes jellemü nő; ki a reá bizott dolgokat hiven végzi, fözni, mosni és vasalni jól tud, a tejkezelést és kertimunkákat teljesen érti, nem különben kenderreli bánásmódot, a szövést és feher ruha rendbetartását. Nem szükségből keres foglalkozást, mert 300 frt nyugdijja van és még egy kevés vagyon, hanem mert szereti a munkát és azért szerény igényei vannak és csak jó bánásmódot kíván, magyarul és németül egyaránt beszél és ir, ha gyermekek is vannak, a legfinomabb kézimunkákra tanithatja. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1951

Oktatás.

Egy már korosabb
nö, ki magyarul és franczíaul tökéletesen beszél és eme nyelvekben oktathat is, mint társalkodónő vagy gyermekek mellé mint nevelönő alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2071

Vidékre egy neve-
lönő kerestetik kinek a felsőbb polgári iskola tantárgyaiban, valamint a franczia nyelv és zongorában alapos oktatást adni kell. Fizetés 400 frt. és teljes ellátás. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1965

Egy nevelőnő,
ki az elemi és polgári osztály tantárgyaiban, valamint kezdőket a zongora, franczia és kézimunkákban képes oktatni, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2051

Kerestetik vidékre
2 leányka mellé egy nevelönö, ki a német és franczia nyelvet, valamint a polgári iskola tantárgyait tanitani képes. Kik zongorázni tudnak előnyben részesülnek. Fizetés 200 frt és teljes ellátás. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2053

A háromszéki
«Erzsébet» árvaleány nevelő-intézetnél egy munkatanitónő azonnal alkalmazást nyer. Fizetés 120 frt teljes ellátás, külön szoba, fütés, mosás és világitás. Bővebbet a kiadóhivatal. 2016

Kerestetik vidékre
egy okleveles tanitónö. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2078

Vidékre kerestetik
egy nevelőnö, ki a magyar, német nyelvet tökéletesen érti és a zongorában alaposan oktathat, fizetés 360- 400 frt és teljes ellátás. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2021

Egy kitünően
zongorázni tudó nevelönö azonnal alkalmazást nyerhet. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2036

Vidékre egy nevelő.
nő három leányka mellé kerestetik, ki magyarul és németül tanitani, valamint a franczia nyelvben és zongorában kezdetleges oktatást adni tud. Fizetés, teljes ellátás és 15 frt havonkint. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2077

Egy fiatal, mivelt,
jó családból való csinos nevelönő, ki a német és a franczia nyelvet jól beszéli, jól zongorázik, alkalmazást keres. Bővebben a kiadóhivatalban. 2033

Egy okleveles tani-
tónö, ki magyarul, németül és franczíaul jól beszél, és ezen nyelvekben oktat is, továbba a kézimunkákban igen ügyes, mig a zongorában csak kezdőket tanithat, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalaan. 2008

Kerestetik
egy 14 éves leánykához egy okleveles tanitónő, kinek a rendes tantárgyakon kivül a német és franczia nyelvet tanitani kell, valamint a ruhaszabászatban és kézimunkában jártassága legyen. Bővebbet a kiadóhivatalban 2082

Különféle.

Egy 14 éves csinos,
rom. kath. árva leány, ki az elemi iskola 6 osztályát kitünő sikerrel végezte, kézi munkában igen ügyes, azonkivül jó magaviseletü szorgulmas és erényes, kéri a gyermektelen szülőket öt örökbe fogadni, vagy pedig gyermekek mellé játszótársul is elmenne. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2035

13821/1882.

Árverési hirdetmény.

Kecskemét sz. kir. város javadalmaihoz tartozó, heti- s országos vásárok alkalmával és naponkint a belső s külső piacztereken szedendő helypénzek, ugyszintén az ürmértékek és mérlegek használata, valamint a város külhatárán és pusztáin az áthajtási füberszedés jövedelmének a nagymélt. m. kir belügyminiszterium által jóváhagyott dijszabályzatok alapján 1883. január 1-től számitandó három évre leendő bérbeadása végett f. 1882. évi november hó 17-én d. e. 10 órakor a városház tanácstermében nyilvános árverés tartatik.

Az árverési feltételek közül a fontosabbak a következők:

1. A kikiáltási ár 25,000 frt a melynek 10%-a azaz 2,500 frt készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban vállalkozni akarók által az árverés megkezdése előtt bánatpénzül beteendő lesz.

2. A szóbeli árverés megkezdése előtt kellő bánatpénzzel ellátott irásbeli zárt ajánlatok is elfogadtatnak; utóajánlatok pedig nem vétetnek figyelembe.

3. A fentebbi javadalom után a városi közönségre kivetendő mindenféle adót a bérleti összegen felül vállalkozó tartozik fizetni, még pedig a bérleti összeggel együttesen ¼ évenkint előleges részletekben.

Az árverési feltételek többi pontja, a jováhagyott dijszabályzatok és a szerződés tervezete, az árverés napjáig a város gazdászati osztályánál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Kecskeméten, a városi tanácsnak 1882. évi oktober 26-án tartott üléséből. 4126

Szalkay Gerő tanácsjegyző **Lészár Péter** polgármester.

Mindennemű
Gyomorbajban szenvedőknek,
különösen étvágyhiány és emésztési nehézségek ellen, az ép oly kellemes mint erősitő
királyi szabad. gyomorerősitő likőr
ajánltatik. 1 boutellia használati utasitással 60 kr. Kapható Török József gyógyszerész urnál, valamint minden nagyobb füszerkereskedésben, ugyszinte a készitőnél **Kann Lipót,**
4987 likörgyáros, Budapest, váczi körut 66. szám.

4613 **Az I. magy. kautschuk-bélyegző-gyar könyvnyomda és metszö-intézet**
Budapest, V., váczi-körut 24. sz. a. ajánl **kautschuk-bélyegzőket** minden alakban és nagyságban, **zsebben hordható önnedvesitőket, medaillonokat elkülönithető kautschukbélyegzövel,** továbbá mindennemü **metszöszakmába** vágó munkákat, **numerateuröket, lapszámozókat, keletbélyegzöket, önnedvesitő kézibélyegzőket, pecsétnyomókat, mintákat** stb. a legolcsóbbárakon. **Árlapok bérmentve. Ügynökök kerestetnek.**

Hirdetések
felvétetnek a kiadóhivatalban BUDAPESTEN, IV. ker., himzö- és kalap-utcza sarkán, 1. sz.

Herrschaftskauf.
Als Kapitalsanlage wird eine **große Herrschaft** gegen **Baarzahlung** von einem ernsten Käufer direct und discret **zu erwerben gesucht.** Anzahlung bis Eine Million Gulden. — Reelle, ernste Anträge sind, mit Ausschluß jeder Zwischenperson, zu richten unter „**Gräfin S. S. 010**“ zur Weiterbeförderung an die Annoncen-Expedition von **Rudolf Mosse, Wien.** 5101

MEZEI EGEREK
tömeges és biztos kipusztitására ajánlom az általam készitett és már eddig is sok előkelő uradalmakban, nagyobb gazdaságokban ugyszinte több községekben a **legjobb sikerrel használt**
EGÉRMÉRGET
labdacs alakban, eddigi tapasztalatok szerint 1 holdra 1—2 kilo elegendőnek bizonyult. 100 kilo ára 45 frt, egy 5 kilos láda 3 frt o. é. — Bővebb értesitéssel bérmentve szolgálok
SIPŐCZ ISTVÁN gyógyszerész
4867 **Pécsett.** (Baranyamegye)

Minden harmadik sorsjegyre egy nyeremény.
Nagyszerü sorsjáték.
I. nemzetközi mű-kiállitás
Bécsben, 1882.
I. főnyeremény 20,000 forint értékü
II. nyeremény 10,000 forint értékü
továbbá nagyszámu nyeremények 5000, 3000, 2000, 1000 stb. frt és 50,000 forint értékü melléknyeremény, ugy hogy **minden harmadik sorsjegyre 1 nyeremény esik,** oly kilátás, mely még semminemü sorsjátékban nem kinálkozott.

1 sorsjegy 1 forint.	Huzás novemb. 30-án. Egy sorsjegy ára 1 frt	1 sorsjegy 1 forint.

Tiz sorsjegy vételénél egy sorsjegy ingyen.
A tözsdei- és sorshuzási lajstromok bérmentesen küldetnek meg
az I. nemzetközi mű-kiállitási sorsjáték igazgatósága által, Bécsben, Künstlerhaus.
Sorsjegyek vásárolhatók minden könyv- és mű-kereskedésben, váltó-üzletben és a szokásos sorsjegyelárusitási helyeken. 4965
A kiállitás meghosszabitása következtében a huzás véglegesen f. évi november hó 30-ára halasztatott el.

300 métermázsa
skót champion burgonya
eladó.
Kis Alagh u. p. Foth. Dunakeszire szállitva 3 frt métermázsája, **KUND PÁL.**

Schreiber G. E.
5122 **bank- és váltóüzlete**
Budapest IV. Kristóftér 6.
ajánlja magát mindeunemű **bel- és külföldi sorsjegyek, részvények, arany- és ezüstpénz eladás és vásárlására, előlegeket** át teljes árfolyamértékig. **Átvételi jegyek vörös kereszt sorsjegyekre** 1 frtnyi havi részletekre drbonként. **Esedékes török sorsjegy-szelvényeket** vásárol, ugyanott minden huzásra igérvények kaphatók.

I. Bécsi mű- és ür-gőz-köszörü.
Uj és fontos 5079
fodrászoknak, borbélyoknak, beretválkozóknak és orvosoknak.

Árjegyzék ingyen és bérmentve. — Vidéki megrendelések pontosan utánvét mellett.
Tschernko József, Bécs, Mariahilferstrasse 54.

A CSÁSZÁRI OROSZ KORMÁNY
1881. évi január 28-án 681. sz. a. kelt miniszteri rendelettel igazolta, hogy **H. Dr. Faber C. H.** által Bécsben előállitott **cs. kir. szab. szájeszenczia** megvizsgáltatása és bevezettetése után a császári kórházakban és nyilvános gyógyintézetekben különös gyógyhatásunak ismertetett el; 1. (szóbelileg) mint fertötlenitő szer a lak- és betegszobák levegöjének tisztitására; 2. mint egészségügyi praeservativ a száj- és torok-üreg büzös affectatiói ellen; és 3. mint localis gyógyszer a száj-, torok- és orrüreg ragadós betegségei ellen, (diphteritis, angina, torokhurut, ozaena stb.) — Az Encalyptus szájeszenczia az osztrák-magyar birodalom minden gyógy- és jóhirü illatszertárában, ugyszintén a külföldön **1 frt 20 kros** üvegekben kapható. Legalább 3 üveget tevő közvetlen megrendelések postabérmentesen teljesittetnek 4413
a tulajdonos szállitási raktárában:
BÉCSBEN, I., Postgasse 22. szám.

MAGYARORSZÁG IFJUSÁGÁNAK.
FISSINGER E. KATONAI ISKOLÁJA TÁPINTÉZETTEL
Budapesten, V. kerület, nagy korona-utcza 13.

évenkint a következő tanfolyamokat tartja fön:

I. **Előkészitési tanfolyamok a csász..és kir. katonai képző intézetekbe és hadapródiskolákba** való felvételre.
II. **A tényleges hadapród-tanfolyamot,** a csász. és királyi hadseregbe való közvetlen belépésre (már szolgálatban álló katonák részére is) és
III. **A tartalékos tiszti tanfolyamot.** 4429
Bővebbet a kimeritő **programmokban.**

Az igazgatóság.

NAGY BUTOR-VEGELADAS.

Mindennemü **asztalos-, kárpitos- és esztergályos-butorok** legnagyobb **választékban,** különösen **olcsó árakon,** kicsinyben és nagyban.

Minthogy minden saját műhelyeinkben, **legjobb anyagból** készül, s **főfigyelmünk a munka szilárd, szép kivitelére** van forditva, reméljük, hogy nagyrabecsült **vevöink,** — valamint a t. cz. **közönség** teljes megelégedését ugy mint eddig, ezután is kiérdemeljük. — Ennek folytan **készfizetés** mellett eladunk:

1 kanapé, 4 kis, 2 nagy fauteuile-t juteszövetből	70 frtért
1 « 4 « 2 « « crepszövetből	85 «
1 « 4 « 2 « « ripsszövetből	75 «
1 « 4 « 2 « « selyemszövetből	115 «
1 « 6 széket selyem- és juteszövetből	40 «
1 Ottomane-t rips- és juteszövetből	30 «
2 szekrényt fényezve, diófából	30 frttól feljebb
2 ágyat « «	22 «
1 kihuzó-asztalt, 12 személyre	14 «
1 iró-asztalt, fényezve	13 «

Legfinomabb **háló- és ebédlő-szoba berendezések tölgy- vagy diófából.** Árjegyzékeket képekkel ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések 10% előpénz mellett teljesittetnek. Csomagolás 4%.

Pontosságért kezességül szolgál e szakban való 33 évi működésünk.
Első bécsi butorforrás, Budapest, rostély-utcza, Károlykaszárnya 11. sz. bolthelyiség.

Háztartásoknak
kitünő porosz
KŐSZENET
és pedig
darab és koczka-szenet 82 kr. | 50 kilogramm
dió-szenet töltőkályháknak 79 kr. | = 1 vámmázsa
olmozott zsákokban dijtalanul a pinczébe szállitva,
EGÉSZ FUVARBAN OLCSÓBB.
Tová' bá: *pirszenet* **(Coaks)** a **budapesti légszesz-gyár** eredeti árai mellett ajánl
Zweig Lajos,
GUTMANN TESTVÉREK KŐSZÉNBÁNYÁIK
eladási ügynöksége 4946
V. ker., mérleg-utcza 3-ik szám.

LEGJOBB
SZIVARKA-PAPIR
A 3855
LE HOUBLON
franczia gyártmány.
!!! Utánzás ellen tiltakozunk !!!

Ezen szivarkapapir csak akkor valódi, ha minden lap LE HOUBLON bélyeggel és minden Carton az alábbi véd- és árujegygyel van ellátva.

MARQUE DE FABRIQUE C. C. — Cawley & Henry, Propre du Brevet
CAWLEY & HENRY, alleinige Fabrikanten, PARIS
Seuls Fabricants brevetés des Marques:
PAPIER ANANAS Couleur Mais Qualité supérieure | **LE DRAPEAU NATIONAL** Blanc ou Mais Aux Armes de chaque Pays

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.

50733/V. sz.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága, az előre látható élénkebb forgalom megkönnyitése czéljából elrendelte, miszerint a magyar kir. államvasutak **«Budapest»** állomásán, **ugyszintén «Dunapart-teher-pályaudvar»-án,** kereskedelmi áruk, f. é. november hó 4-ikétől kezdve a Lipótvásár egész tartama alatt bezárólag november 20-ig **köznapokon** reggeli 6 órától esti 8-óráig **vasár- és ünnepnapokon** pedig reggeli 7 órától déli 12 óráig vétessenek fel.

Budapesten, 1883 október hó 31-én.

Az igazgatóság.

Ezen intézet érdemdus müködéseért párisi európai tudományos társaság által az elsőrendű arany-éremmel lett kitüntetve.

Ugyanott kapható az egész Európában elterjedt hires, magyar, német és franczia nyelven megjelent könyv: **Az elgyengült férfierő. Ára 2 frt 50 kr.**

Titkos betegségeket
5112 **és a tehetetlenséget (elgyengült férfierő),**
továbbá **börbajokat, vizelési nehézségeket, hugycső-szüküléseket,** friss és idült **nyákfolyást,** nőknél az ugynevezett **fehérfolyást,** a bujakórok fekélyeit és másodrendü bujakórt minden alakjaiban és elcsufitásaiban, ugy **katona** és **polgári** főkórházakban, mint a magángyakorlatban a legujabb tapasztalatok és buvárlatok nyomán kiválóan tartós siker biztositása mellett bámulatos gyorsan s alaposan gyógyit (ujon keletkezetteket 48 óra alatt)
WEISS J., specialista
gyak. **orvos és szülész,** az itteni cs. kir. katonai **főkórházban** volt osztályorvos, bel- és külföldi tudományos és humanitási társaságok rendes és tiszteletbeli tagja, *a belgiai koronás aranyérem-, a svéd Medaille comem. és a párisi európai tudományos társaság elsőrendü aranyéremnek tulajdonosa.*
Rendelő-intézet: Budapest, belváros, korona-herczeg-(uri)-utcza 8. sz., bemenet a lépcsőn.
Naponkint delelőtt 9—11-ig, d. u. 1—4-ig, este 7—8-ig